

PANDEMI DÖNEMİNDE ÇOCUKLARIN DURUMU ARAŞTIRMASI

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ İSTANBUL ŞUBESİ
ÇOCUK HAKLARI KOMİSYONU

ÇALIŞMAYI HAZIRLAYANLAR(Alfabetik Sırayla)

Buse Sevinç, Çağla Seven, Hüseyin Çakan, Melek Ramazanoğlu, Meltem Akboğa, Yeşim Mutlu

EDİTÖR

Meltem Akboğa

YAYIN TARİHİ: Ocak 2021

İÇİNDEKİLER	
ÖZET	3
AMAÇ VE KAPSAM	4
ARAŞTIRMANIN KISITLARI	4
ARAŞTIRMANIN ETİK ÇERÇEVESİ	4
İLK AŞAMA;	
EBEVEYNLERE YÖNELİK SORULAR KISMINA İLİŞKİN ANALİZ VE YORUMLAMA.....	5
2.AŞAMA;	
ÇOCUKLARA YÖNELİK SORULAR KISMINA İLİŞKİN ANALİZ VE YORUMLAMA.....	14
SONUÇ	33
ÖNERİLER.....	35

ÖZET

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Çocuk Hakları Komisyonu olarak hazırladığımız bu çalışma, pandemi koşullarında Türkiye’de çocukların yaşamlarında meydana gelen değişiklik ve hak ihlallerini incelemek, çocukların ve ebeveynlerinin yaşadıkları psikolojik, ekonomik ve sosyal etkileri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Anket yöntemi kullanarak yaptığımız bu çalışma, pandemi koşullarında çocukların yaşadıklarını incelememize ve anlamamıza bir katkı sunmuştur. Toplam 366 katılımcıyla nicel araştırma yöntemiyle yapılan anket ilk aşamada 19 soruyla ebeveynlere, ikinci aşamada ise 23 soruyla çocuklara uygulanmıştır. İki aşamalı anketin demografik bilgiler içeren kısmı ebeveynlere yönelik olup, ikinci kısmı ise çocukların katılım hakkı gözetilerek çocuklara yönelik hazırlanmıştır.

Anketin ilk kısmında çocukların yaşı, cinsiyeti, ikamet edilen il, ailenin gelir-çalışma durumu, pandemi koşullarında değişen eğitim, sağlık ve ekonomik durumları, ebeveynlerin kaygı düzeyleri ve onların gözünden salgın döneminde çocukların değişen kaygı düzeyleri hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır.

Anketin ikinci kısmında ise pandemi sürecinde çocuklara kendi sağlıkları, ebeveynlerinin ve yakın çevrelerinin sağlıkları hakkında ne düzeyde kaygı duydukları ve bu süreçten nasıl etkilendikleri sorulmuştur.

Çocukların salgınla ilgili haberlere erişimini nasıl sağladıkları ve bu erişimi hangi kaynaklar üzerinden edindikleri öğrenilmiş; sürece dair ebeveynlerinden bir açıklama gelip gelmediği, eğer geldiyse bunun yeterli olup olmadığı bilgisi edinilmiştir.

Kendilerine ait özel bir alanlarının var olup olmaması, pandemi koşullarında değişen rutinleri ve ebeveyn ilişkileri, online eğitim sürecine dair görüşleri, yaşadıkları aksaklıklar ve bunların sebepleri, bu süreçte zorlandıkları, özledikleri şeyler ve gelecek planlarına dair sorular yönlendirilmiş, cevapları aranmıştır. Yaşanan koşullar kimi çocuk için bir değişiklik oluşturmazken; araştırmanın geneline bakıldığında salgın süreci çocukların çoğunluğunun yaşantısında değişikliklere sebep olmuştur.

Değişiklik yaşayan çocukların yaşadıkları değişimler yine çoğunlukla negatif etkilerde seyretmektedir. Yaşanılan sorunlar ailelerin ekonomik durumlarıyla da paralel olarak değişmektedir.

AMAÇ VE KAPSAM

Bu çalışma, covid19 salgını sebebi ile Türkiye’de 03.04.2020 – 11.06.2020 tarihleri arasında uygulanan sokağa çıkma yasakları süresince evlerde kalmak zorunda olan çocukların bu sürece ilişkin bilgi sahipliklerini, duygu durumlarını, eğitim süreçlerini ve genel anlamda yaşamsal kısıtlardan ne şekilde etkilendiklerini öğrenmek amacıyla oluşturulmuştur.

Gelişim süreçlerine önemli etkisi olan dış dünya ile bağlantılarının kopması ile bu olağanüstü sürece ilişkin gerekli bilgiyi edinme haklarının hangi ölçüde yaşatabildiği; okuldan, sokaktan ve arkadaşlarından uzak olmanın çocukların duygu durumlarını ve günlük rutinlerini ne şekilde etkilediği; eğitime ilişkin teknolojik araçlara ve uygulamalara erişimlerinin ne şekilde olduğu ve bu uygulamalardan hangi ölçüde faydalanabildiklerine ilişkin bilgi edinmek amacı ile oluşturulmuştur.

Çocuklardan ve ebeveynlerden edinilen bilgiler doğrultusunda anket cevaplarının analiz ve yorumu yapılarak sonuçlar erişime açık hale getirilmiş ve çocuk haklarının korunması ve yaşatılması çabasına katkı sunmak amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Öncelikle, verilerin gösterdiği üzere, çalışma 366 katılımcı ile yapılmış ve ağırlıklı olarak İstanbul’dan katılım olmuştur. Bu anlamda çalışmanın temsiliyetinin sınırlı olduğunu belirtmek gerekir.

Çalışmada çevrimiçi araçlar kullanıldığı için, internete ve internet kullanılabilir araçlara sahip olan aileler ve onların çocuklarının temsiliyeti ağırlıklı olmuştur.

Anadili Türkçe olmayan çocuklar ve mülteci/sığınmacı çocukların bu süreçte yaşadıkları zorluklara, dil bariyeri sebebiyle bu çalışma kapsamında yer verilemediğini belirtmek önemlidir.

Ebeveynleri ve/veya kendileri okur-yazar olmayan çocuklara da yine çevrimiçi yürütülen bu çalışmada yer verilememiştir.

ARAŞTIRMANIN ETİK ÇERÇEVESİ

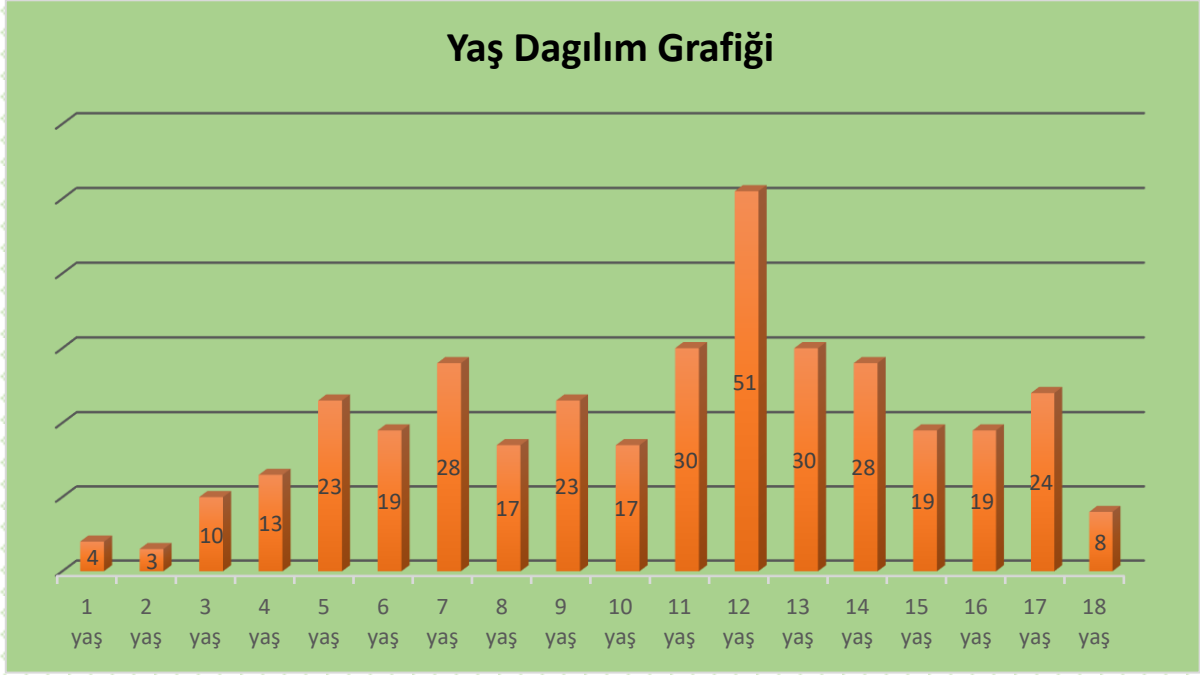
Bu çalışmanın etik çerçevesi oluşturulurken BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme’nin 4 temel ilkesi dikkate alınmıştır. Bu ilkeler; Ayrım gözetmeme (Madde 2), çocuğun yüksek yararı (Madde 3), yaşama ve gelişme hakkı (Madde 6), katılım hakkı (Madde 12).

Zarar vermeme ilkesi gereğince, katılımcıların travmalarını tetikleyecek veya şiddet deneyimlerini çağrıştıracak sorulara araştırma kapsamında yer verilmemiştir.

Gizlilik ilkesi gereğince, rapor boyunca herhangi bir katılımcının kimliğini belli edecek hiçbir alıntıya yer verilmemiştir.

**İLK AŞAMA;
EBEVEYNLERE YÖNELİK SORULAR KISMINA
İLİŞKİN ANALİZ VE YORUMLAMA**

1. ÇOCUĞUN YAŞI?

Anket araştırması 370 katılımcıya ulaşmış bunlardan 4'ü yaş kısıtları sebebi ile değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Yaş dağılım grafiğinde ayrıntılı verilerle görüldüğü üzere araştırmaya her yaşta çocuk katılım sağlamıştır. En yüksek katılım sağlayan 11-13 yaş aralığındaki çocukların sayısal oranının %30,32 olduğu görülmektedir.

2. ÇOCUĞUN CİNSİYETİ?

Çocukların evde kalma süreçlerinde cinsiyet farklılıklarının geleneksel algısının kız ve erkek çocukları üzerinde bir farklılık yaratma ihtimali sebebi ile ankete katılan çocukların cinsiyetlerine ilişkin soru sorulmuştur. Günlük rutinlerinin cinsiyet farklılıklarına göre değişimi, analizin ikinci aşamasında incelenecektir.

Ankete 182 erkek ve 180 kız çocuğu katılım sağlamıştır, 4 katılımcı cinsiyet belirtmemiştir.

3. YAŞADIĞI ŞEHİR?

Ankete, Türkiye'nin 30 şehrinden katılım sağlanmıştır. Katılımcıların yaşadıkları şehirler sayısal veriler ile şu şekildedir:

İstanbul	: 170 kişi	Konya	: 2 kişi
Mersin	: 50 kişi	Antep	: 3 kişi
Çanakkale	: 34 kişi	Adana	: 3 kişi
İzmir	: 20 kişi	Şırnak	: 2 kişi
Ankara	: 14 kişi	Samsun	: 2 kişi
Tokat	: 6 kişi	Urfa	: 2 kişi
Van	: 6 kişi	Sakarya	: 2 kişi
Bursa	: 7 kişi	Aydın	: 2 kişi
Antalya	: 6 kişi	Manisa	: 2 kişi
Trabzon	: 6 kişi	Denizli	: 1 kişi
Mardin	: 4 kişi	Yalova	: 1 kişi
Balıkesir	: 3 kişi	Kırşehir	: 1 kişi
Maraş	: 3 kişi	Eskişehir	: 2 kişi
Kocaeli	: 3 kişi	Zonguldak	: 1 kişi
Hatay	: 4 kişi		
Muğla	: 3 kişi		

Ankete, %46,44 oran ile en çok İstanbul'dan katılım sağlanmıştır.

4-5. ANNE BABA MESLEĞİ?

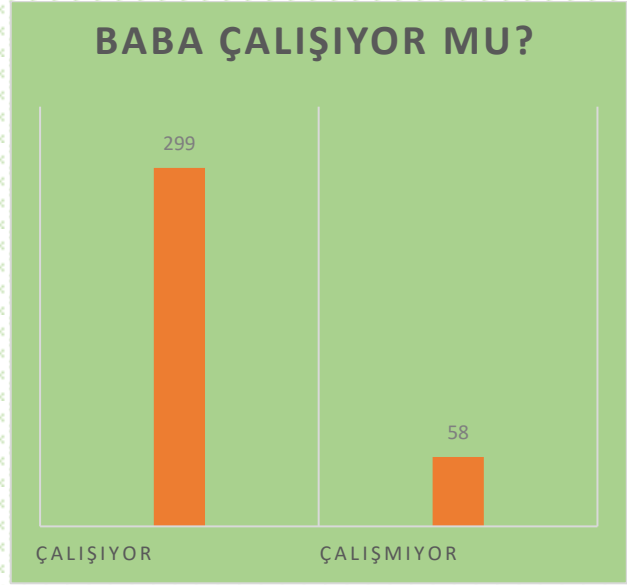
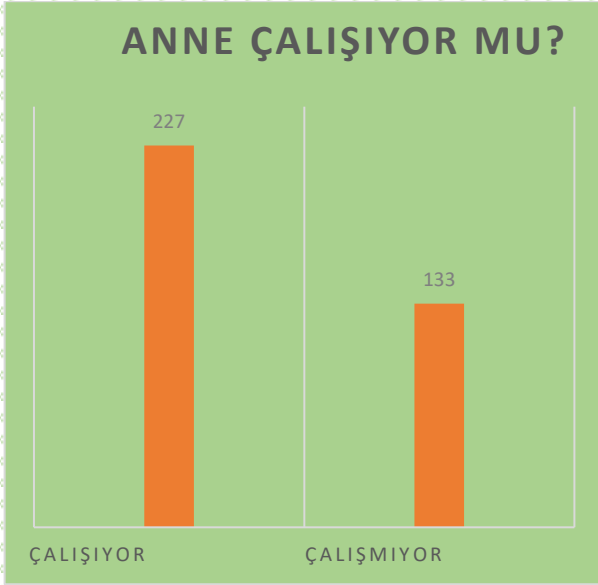
Anne Mesleği;

Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 362'dir. Cevap veren katılımcıların 83'ü sağlık çalışanı, 70'i öğretmen, 94'ü ev emekçisi, 9'u mühendis, 16'sı memur, 16'sı emekçi, 3'ü avukat, 6'sı emekli, 4'ü mesleği olmadığını, 6'sı işsiz olduğunu belirtmiş ve 54'ü de diğer meslek gruplarındandır. Bir çocuğun annesi de vefat etmiştir. 4 katılımcı bu soruya cevap vermemiştir.

Baba Mesleği;

Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 362'dir. Cevap veren katılımcıların 51'i sağlık çalışanı, 56'sı öğretmen, 10'u mühendis, 42'si memur, 90'ı emekçi, 7'si avukat, 3'ü emekli, 8'i işsiz ve 94'ü de diğer meslek gruplarındandır. Bir çocuğun babası vefat etmiştir. 4 katılımcı bu soruya cevap vermemiştir.

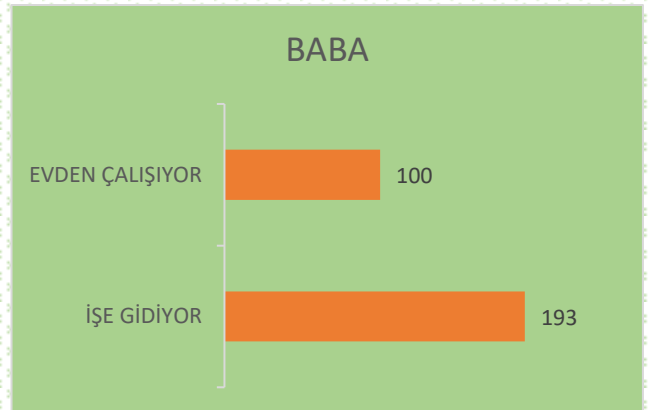
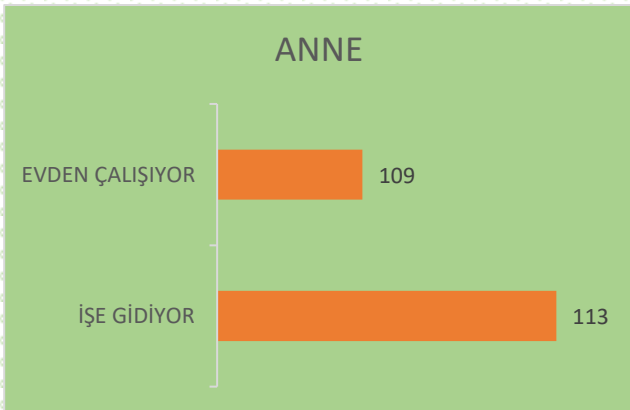
6. ANNE VE BABANIN ÇALIŞMA DURUMLARI

Bu soruda 6 katılımcı anne çalışma durumunu, 9 katılımcı da baba çalışma durumunu cevaplamamıştır.

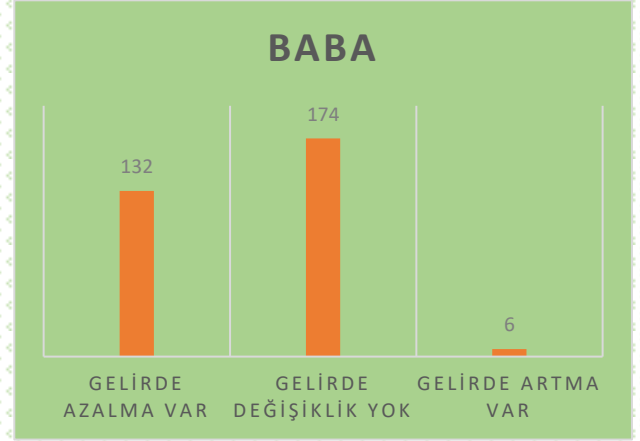
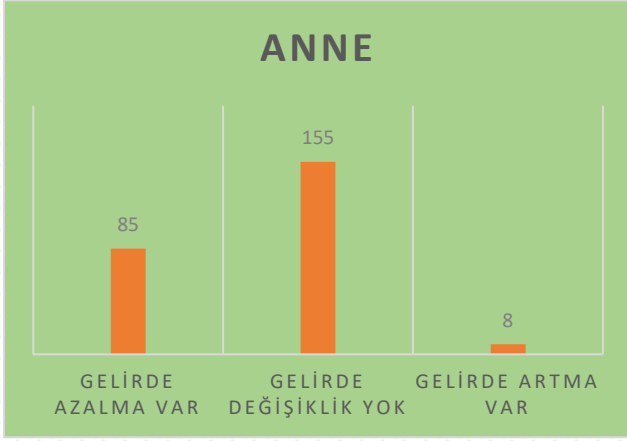
7. ANNE BABA ÇALIŞIYOR İŞE;

İşe Gidiyor/Evden Çalışıyor;

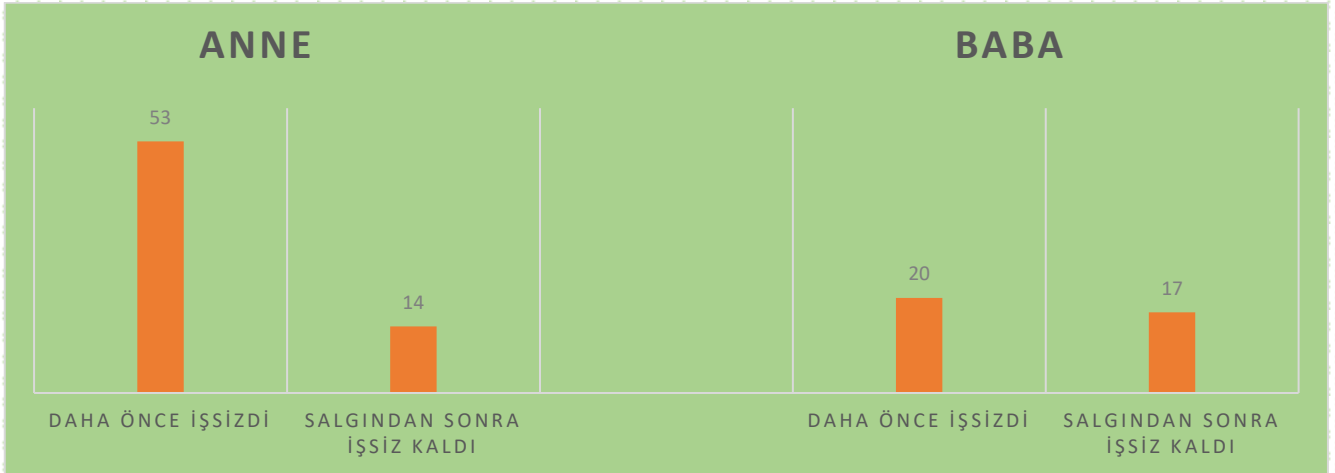
Bu soruda çalıştığını belirten 5 katılımcı anne, 6 katılımcı da baba için sorulan kısmı cevaplamamıştır.

8. GELİR ÜZERİNDEKİ ETKİ?

Bu soruda ebeveynlere pandemi sürecinin gelirlerinde ne gibi değişikliklere sebep olduğu sorulmuştur. 118 katılımcı anne, 54 katılımcı da baba için sorulan kısmı cevaplamamıştır.

9. ANNE BABA ÇALIŞMIYOR İSE;

6. soruda çalışmadığını belirten 133 anneden 66'sı ve 58 babadan 21'i bu soruyu cevaplamamıştır.

10. EVDE KİMLERLE YAŞIYORSUNUZ?

Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 351'dir. 55 katılımcı sayı belirtmeksizin "çekirdek aile ile" gibi cevaplar verirken 24 katılımcı evde yaşayan sayısının 2 kişi, 121 katılımcı 3 kişi, 118 katılımcı 4 kişi, 28 katılımcı 5 kişi, 4 katılımcı 6 kişi, 1 katılımcı ise 8 kişi ile yaşadıklarını söylemektedirler. Çocukların beraber yaşadıkları bireylerin yakınlık derecesi genel olarak çeşitli varyasyonlar ile anne, baba, babaanne, ananene, dede, amca, hala, abi, abla, kardeş, bakıcı olarak bildirilmiştir. 15 katılımcı bu soruyu cevaplamamıştır.

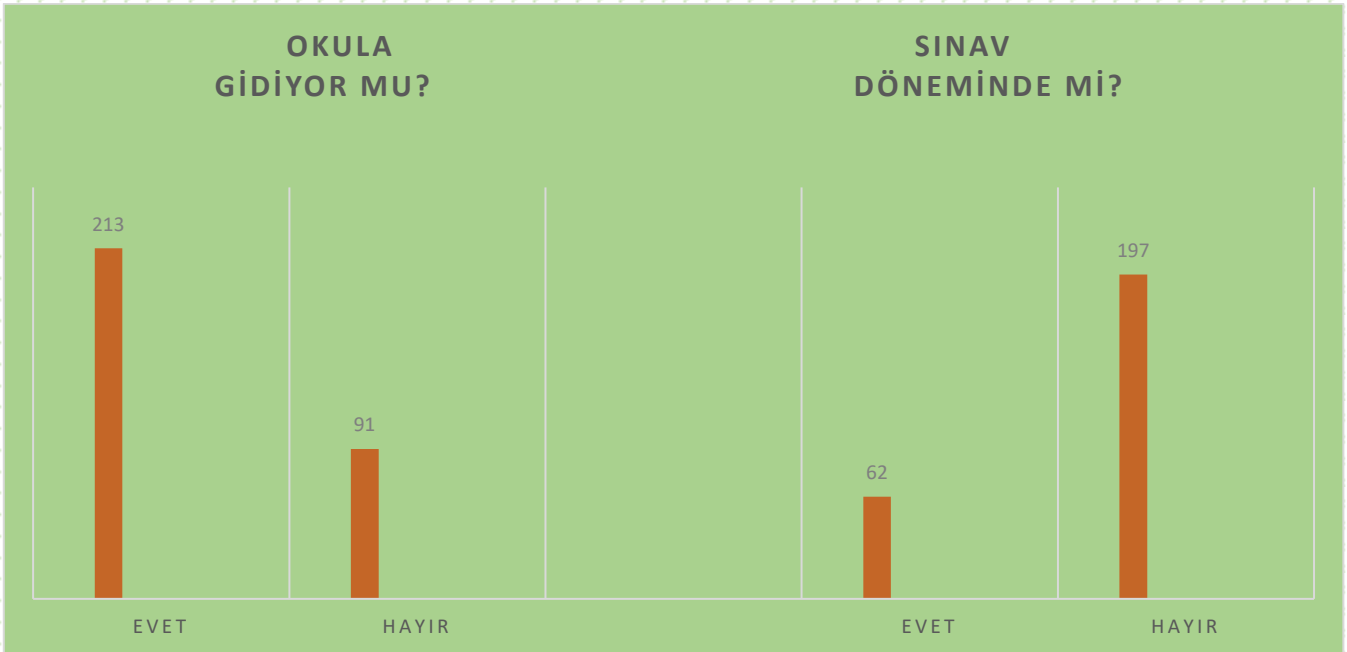
11. ÇOCUĞUN KRONİK RAHATSIZLIĞI VAR MI?

Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 297 kişidir. 239 katılımcı çocuklarda herhangi bir kronik rahatsızlığın olmadığını bildirirken 58 katılımcı çocuklarda farklı kronik rahatsızlıklarının olduğunu bildirmişlerdir. 69 katılımcı bu soruyu cevaplamamıştır.

12. OKULA GİDİYOR MU? /SINAV DÖNEMİNDE Mİ?

Salgın sürecinde sınav döneminde olan çocukların endişe/kaygı düzeyleri ile kıyaslama yapabilmek için 6-18 yaş aralığındaki 313 çocuğun okula gidip gitmedikleri ve sınav döneminde olup olmadıkları sorulmuştur.

213 çocuğun okula gittiği ve bunlardan 62 çocuğun sınav döneminde olduğu verilerine ulaşılmıştır. Okula gidiyor mu sorusunu 9 katılımcı ve sınav döneminde mi sorusunu 35 katılımcı cevaplamamıştır.

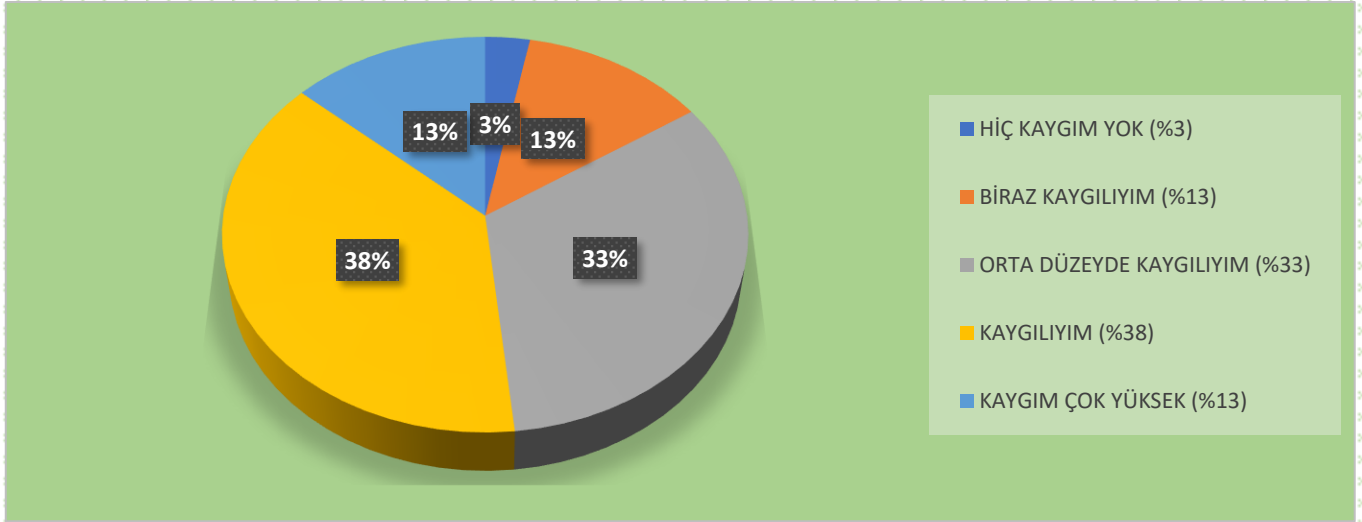
13. ÇOCUK ÇALIŞIYOR MU?

Bu soru, çalışan çocukların duygu durumlarını, günlük rutinlerinin ne yönde etkilendiğini ve çalışmak zorunda olmalarının etkilerini kıyasla yorumlayabilecek bir araştırma zemini sunması için sorulmuştur. Verilen cevaplar arasında yalnızca 1 çocuğun ailesi ile yaylada günde 4-5 saat çalıştığına ilişkin bilgi edinmemizi sağlamıştır.

14. PANDEMİ İLE İLGİLİ ENDİŞE VE KAYGI DÜZEYİNİZİ 1'DEN 5'E TANIMLAYABİLİR MİSİNİZ?

Covid-19 salgının ebeveynler üzerindeki etkisini öğrenebilmek için kaygılarını derecelendirebilecekleri 1'den 5'e kadar seçenek belirlenmiştir.

Aşağıdaki grafikte de görüldüğü üzere, salgının ebeveynlerde kaygı oluşturacak bir etkisi olmuştur.

15-16. ÇOCUKLARA AÇIKLAMA YAPILDI MI? ÇOCUKLAR TATMİN OLDU MU?

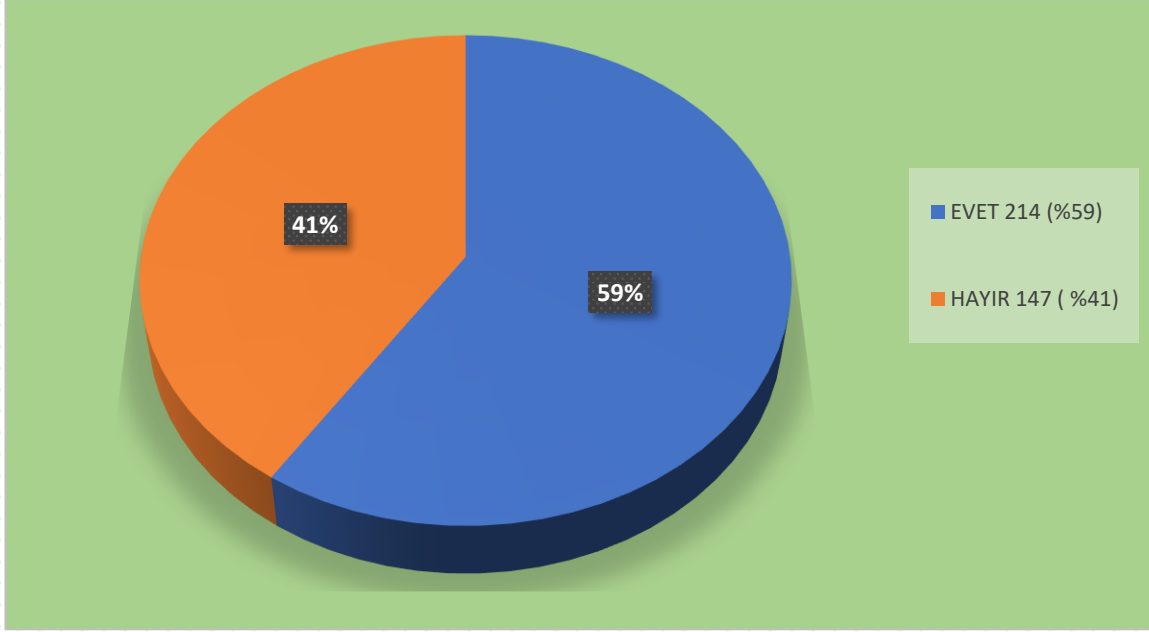
Araştırmanın bu sorusu, çocukların uluslararası sözleşmeler ile de garanti altına alınmış Bilgi Alma Haklarının işlevselliğini ölçmek amacı ile sorulmuştur. %95,6 oranı ile 350 katılımcı salgın ile ilgili açıklama yaptığını, %4,4 oranı ile 16 katılımcı açıklama yapmadığı cevabını vermiştir.

Ebeveynler tarafından yapılan açıklamalar sonucunda çocukların aldıkları bu bilgilerden tatmin olup olmadıklarına ilişkin alınan görüşlerde ise oranlar şu şekildedir: %87,42 oranı ile 306 ebeveyn çocukların anlatımlardan tatmin olduğunu, %12,28 oranı ile 43 ebeveyn çocukların tatmin olmadığını belirtmişlerdir. 1 katılımcı bu soruya cevap vermemiştir.

Çocukların bilgi alma kaynaklarının çeşitlendirilmesi, yaş grubuna göre bilgi aktarım şekillerinin belirlenmesi ve bilginin çocuğu tatmin edip etmediğine dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşabiliyoruz.

17. ÇOCUĞUN KAYGI DÜZEYİNDE DEĞİŞİKLİK OLDU MU?

Ebeveynlere sorulan, çocukların kaygı düzeylerinde değişiklik olup olmadığına dair soruya 214 katılımcı evet, değişiklik oldu; 147 katılımcı hayır, değişiklik olmadı şeklinde cevap vermiştir. 5 katılımcı bu soruyu cevaplamamıştır. Çocukların kaygı düzeylerindeki farklılık ebeveynlerin gözünde %59 oran ile değişikliğin olduğuna dair bir veri sunmaktadır.

18. ÇOCUĞUNUZUN KAYGI DÜZEYİNDEKİ DEĞİŞİKLİK HAKKINDAKİ GÖZLEMLERİNİZ NELERDİR?

Araştırmanın bu sorusu ebeveynlere açık uçlu şekilde yöneltilmiştir. 251 katılımcı tarafından yanıtlanmıştır. Çocuklarda değişimlerin sıfatlandırılmasına 35 katılımcı "sinirli ve agresif" şeklinde cevaplar vermiştir. 52 katılımcı çocuklarda çoğunlukla "dalgın, endişeli ve kaygılı" tavırlar gözlemlediklerini belirtmişlerdir. 63 katılımcı çocukların dışarı çıkmak istemediğini, bunlardan 10 çocuğun izin günlerinde bile evde kalmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. 25 katılımcı titizlik ve kurallara uyma konusunda hassasiyetlerinin çok fazla arttığını, bunlardan 8 katılımcı çocuğun bir şeye dokunmak ya da dışarıdan gelen biri ile etkileşim kurmaktan kaçındıkları belirtilmiştir. 3 katılımcı çocuğun sağlık kurallarına dikkat etmeleri konusunda kendilerini sık uyardıklarına dair cevaplar vermiştir.

Genel cevapların aksine, 22 katılımcı çocukların kaygı düzeylerinin değişmediğini herhangi endişeli bir davranış içerisinde bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Bu çocuklar arasında pandemiye ilişkin bilgi sahibi olmaması sebebi ile kaygı duymayanlar, pandemiye anladığı halde kaygı göstermeyenler de mevcuttur.

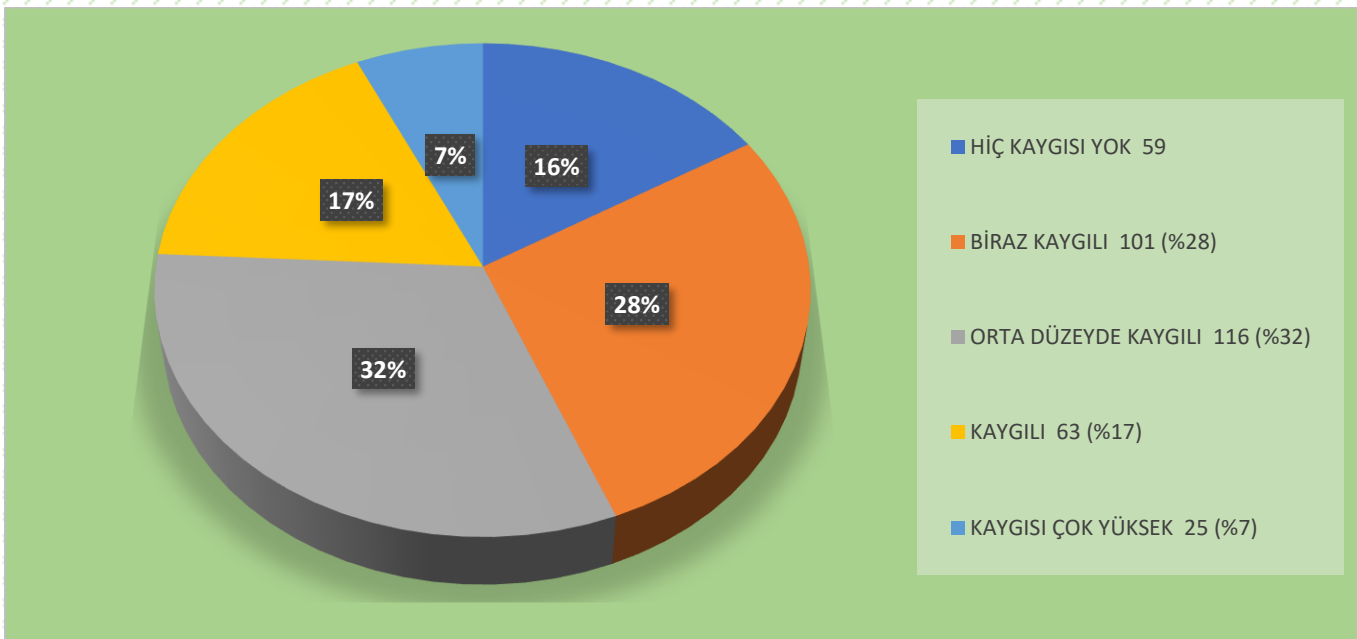
Pandemi döneminde uygulanan yasaklar sırasında annesi veya babası çalışan 27 çocukta yakınlarını kaybetme korkusu ortaya çıkmış ve sürekli olarak nasıl olduklarını merak etme halinde seyretmiştir.

Bu soruya cevap veren katılımcıların çocuklarının 18'i sınav döneminde bulunmakta olup verdikleri cevaplar çocuklarda pandeminin yarattığı kaygının sınav ile bağlantılı olarak daha da artarak devam ettiğini

göstermiştir. 6 katılımcı; “çok sıkılıyor”, “uyku bozukluğu yaşıyor”, “iştahında değişiklikler oluyor”, “okulu özleyiyor” gibi cevaplar vermişlerdir. Bu soruyu 115 katılımcı cevaplamamıştır.

Evde kalmak zorunluluğu, arkadaşlarından uzak kalmaları ve asıl olarak covid-19 virüsünün bulaşma riski ile çocukların kaygı düzeyleri genel itibari ile artmış ve kaygıların yoğunlaştığı alanlar koşullarına göre farklılık göstermiştir.

19. ÇOCUĞUNUZUN ŞU ANDAKİ KAYGI DÜZEYİNİ NASIL TANIMLARSINIZ?

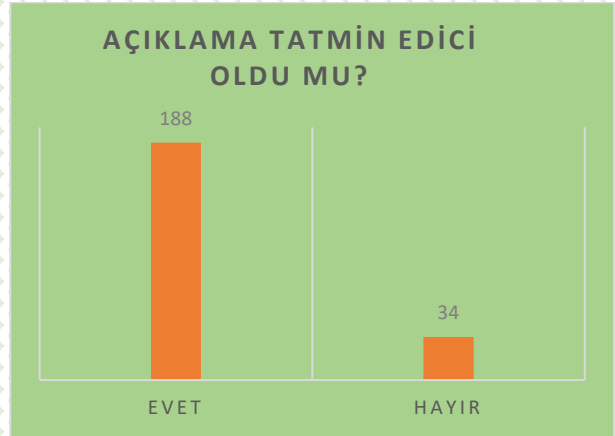

Bu soruya cevap veren katılımcı sayısı 364'tür. 116 katılımcı, çocukların kaygı düzeyini orta düzeyde olarak belirtmiştir. Yukarıdaki grafik pandemi sürecinin çocukların pek çoğu üzerinde, oransal farklılıklar olsa da kaygıyı arttırıcı etkisi olduğunu göstermektedir. 18. Soruya verilen cevaplar ile bağlantılı olarak, çocukların yaş aralığı, evde çalışmak zorunda olan bireylerin varlığı, sınav dönemi gibi çeşitli değişkenlerin varlığı çocuklarda kaygı düzeyini arttırıcı bir sonuç oluşturabilirken, pandemiyle alakalı bilgi sahibi olmamaları ya da yaşam koşulları dolayısıyla uyarın bulunmaması gibi çeşitli sebeplerle de 59 katılımcının kaygı duymadığını görmekteyiz.

2.AŞAMA;
ÇOCUKLARA YÖNELİK SORULAR KISMINA
İLİŞKİN ANALİZ VE YORUMLAMA

Anketin bu aşamasına 9 yaş ve üzeri 243 çocuk dahil edilmiştir.

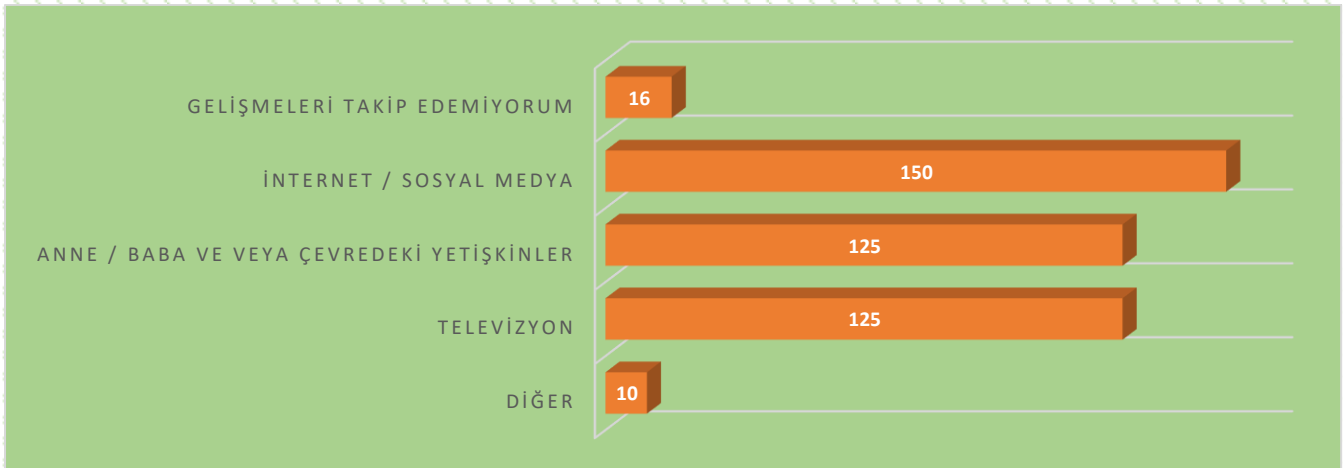
1. YETİŞKİNLER TARAFINDAN AÇIKLAMA YAPILDI MI? TATMİN EDİCİ OLDU MU?

Yetişkinlerin açıklama yapıp yapmadıklarına ilişkin soruya 241 katılımcı tarafından cevap verilmiştir. 227 kişi ile büyük çoğunluk ebeveynleri tarafından açıklama yapıldığını söylemiştir. 14 çocuk katılımcımıza pandemiye dair bir açıklama yapılmamıştır. 2 katılımcı bu soruyu cevaplamamıştır.

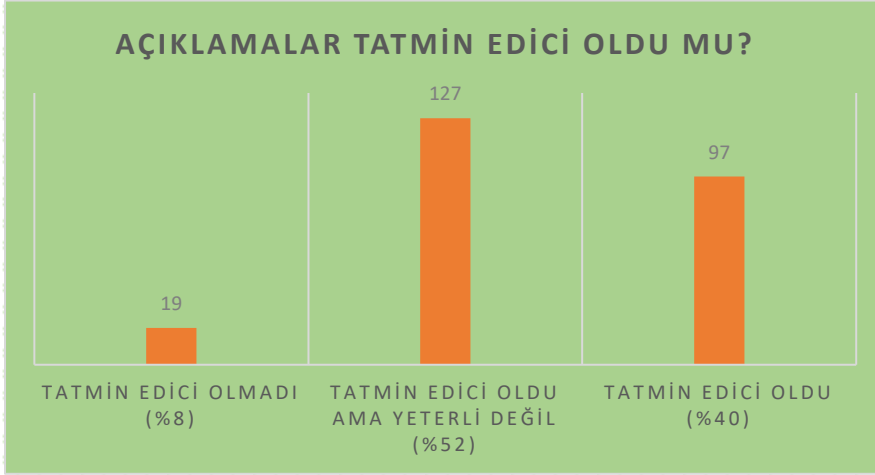
Açıklamanın tatmin ediciliği sorusuna 227 çocuk katılımcı cevap vererek 188 katılımcı kendilerine verilen bilgilerin ve açıklamaların tatmin edici olduğunu, 34 katılımcı ise tatmine edici olmadığını belirtmiştir. 5 katılımcı bu soruyu cevaplamamıştır.

2. BU KONUDAKİ SORU VE MERAKLARINIZI NASIL /NERELERDEN GİDERİYORSUNUZ? GELİŞMELERİ TAKİP EDİYOR MUSUNUZ? NEREDEN/NASIL?

Bu soru katılımcıların birden fazla seçenek seçebilecekleri şekilde hazırlanmıştır. Çocukların büyük çoğunluğu, sorularına yönelik cevapları anne babalarından, televizyon ve internet/sosyal medya üzerinden alabildiklerini, 10 katılımcı çocuk ise diğer seçeneğini işaretleyerek "kitaplardan, öğretmenlerden, kendi araştırmalarından, okuldan, hayat eve sığar uygulamasından" alabildiklerini söylemişlerdir. 16 katılımcı çocuk ise gelişmeleri takip edemiyorum cevabını vermiştir.

3. TAKİP ETTİĞİNİZ GELİŞMELER SİZİN SORU VE MERAKLARINIZI GİDERME KONUSUNDA TATMİN EDİCİ OLDU MU?

Katılımcıların 127'si açıklamaların tatmin edici olduğunu ancak yeterli olmadığını, 19 katılımcı tatmin edici olmadığını, 97 katılımcı tatmin edici olduğunu belirtmiştir.

Bu veriye ilişkin analiz bize çocukların cevaplanmayan soruları olduğu ve meraklarının yeterince giderilmediği sonucunu veriyor. Bu hususta çocuklara yönelik bilgi sağlayıcı mekanizmaların fazlaştırılması, çeşitlendirilmesi ve çocukların ulaşabileceği mecralarda yayımlanması gerekliliğini gösteriyor.

4-5. EVDE KENDİNİZE AİT BİR ALAN VAR MI? / BU ALANDA TERCİH ETTİĞİNİZ SÜRE VE ŞEKİLDE VAKİT GEÇİRMEKLE İLGİLİ SORUN YAŞIYOR MUSUNUZ?

6. PANDEMİ/SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI DÖNEMİNDE BİR GÜNÜNÜZ NASIL GEÇİYOR? / DAHA EVVEL NASIL GEÇİYORDU? / GÜNLÜK RUTİNLERİNİZDE NE GİBİ DEĞİŞİKLİKLER OLDU?

Yanıt veren katılımcıların sayısı 224'tür. Yanıt verenler arasında yalnızca 9 katılımcı pandemi/sokağa çıkma yasağının günlük rutinlerinde bir değişikliğe sebep olmadığını belirtmiştir. Pandemi/sokağa çıkma yasağının

günlük rutininde değişikliğe sebep olduğunu belirtenlerin cevaplarını yaş ve cinsiyet anlamlı bir fark yaratmaksızın iki grupta toplamak mümkündür:

a. Pandemi/sokağa çıkma yasağının günlük rutini olumsuz etkilediğini belirten 142 katılımcıdan bazı cevaplar:

"Anneler sürekli rahatsız ediyorlar kendime ait hiçbir vakit ayıramıyorum" (Oğlan, 13 yaş)

"Sıkıcı geçiyor dışarı çıkmak Özgür olmak istiyorum bilgisayarda çok vakit geçirmek istiyorum ama ailem buna izin vermediği için sıkıntı oluyor" (Oğlan, 9 yaş)

"Ayakkabı giymeyi bile unuttum. Sabaha karşı yatıyorum. İkiye-üçe kadar uyuyorum. Arkadaşlarımla görüşemiyorum" (Kız, 16 yaş)

"Kendimi özgür hissetmiyorum. Daha önce çok daha özgürdüm." (Oğlan, 11 yaş)

"Yalnızlık ve danışamama" (Kız, 17 yaş)

"Yıllardır yaşadığım hayatın karantina olduğunu öğrendim" (Kız, 15 yaş)

"Evde iş falan yapıyoruz. Önceden ders çalışırdım her gün ama şu an pek çalışamıyorum." (Kız, 15 yaş)

"Okula gidiyor, ders sorumluluğunu yerine getirdikten sonra sokağa çıkma konusunda ya da evde kalma tercihim konusunda özgürdüm. Ama bütün bir günümü nasıl geçireceğim konusunda sıkıntı yaşadım. Derslerim bittikten sonra sokağa çıkabilmek arkadaşlarımla vakit geçirmek düşüncesi beni motive ederken şimdi ders çalışmak da istemiyorum. Anlamsız ve sinir bozucu. Güvensiz hissediyorum." (Oğlan, 14 yaş)

b. Pandemi/sokağa çıkma yasağının günlük rutini olumlu etkilediğini belirten 73 katılımcıdan bazı cevaplar:

"Sabah kahvaltımı sakince yapabiliyorum. TV izleme sürem arttı. Erken yatmıyorum. Daha özgürüm." (Kız, 9 yaş)

"Erken kalkıp ders çalışıyorum. Boş vaktimden sonra film izliyorum. okulların kapanmasıyla daha çok ders çalışmaya başladım. sınıfımın konularını en baştan çözüyorum." (Kız, 15 yaş)

"Annemin çalışmadığı bir dönem oldu onunla olmaktan çok mutluyum." (Kız, 12 yaş)

"Eskiden okula gidiyordum şimdi hep evdeyim, babam işe gitmiyor evde bu yüzden birlikte ailece vakit geçiriyoruz hem iyi hem de kötü yönleri var, hayatımız değiştii" (Kız, 11 yaş)

"Harika oldu evde kalmak keşke her zaman böyle olsa." (Oğlan, 13 yaş)

7. DEĞİŞEN RUTİNLER

- **Uyku: 132 arttı, 58 azaldı, 51 değişiklik yok.**

Bu soruya yanıt veren görüşmecilerin sayısı 241'dir. Yanıt verenlerin arasından, günlük rutini içerisinde uykunun arttığını belirten sayısı ise 132'dir. Çocukların %55'inin uyuma pratiğinde artış olduğunu görülmektedir. Bunun sebebi okulların kapalı olması dolayısıyla erken kalkmamak olabileceği gibi, bu çalışmada ileride değinileceği gibi çocukların "sıkılmak", "yapacak bir şey bulamamak" şeklinde ifade ettiği, evde kalmak zorunda kalan çocuklara yönelik desteklerin yeterli olmaması da olabilir. Ek olarak, uyku pratiğinde artış olduğunu belirten 9-18 yaş grubundaki çocuklar ağırlıklı olarak kız çocuklarından oluşuyor.

- **İştah: 123 arttı, 37 azaldı, 79 değişiklik yok.**

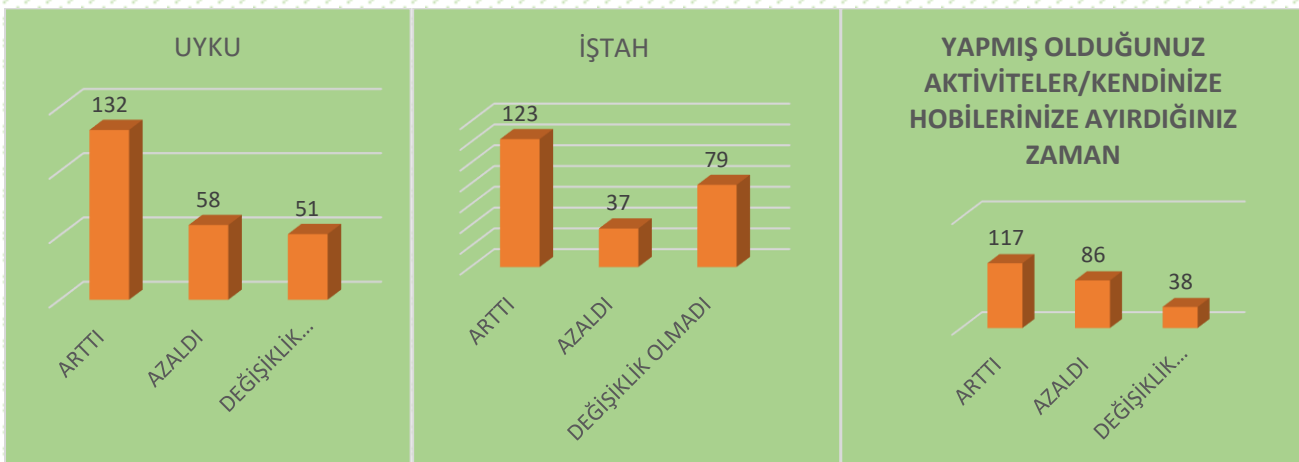
Bu soruya yanıt veren görüşmecilerin sayısı 239'dur. Yanıt verenlerin yaklaşık olarak 1/3'ünün günlük rutini içinde iştahla ilişkili bir değişiklik olmadığını söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra, görüşmecilerin yaklaşık yarısı iştahta artış olduğunu belirtmiştir. İştahta yaşanan değişikliğe 9-18 yaş grubu özelinde bakıldığında yaş ve cinsiyetin önemli bir fark yaratmadığı görülmüştür.

- **Yapmış olduğunuz aktiviteler: 117 arttı, 86 azaldı, 38 değişiklik yok.**

Bu soruya yanıt veren görüşmecilerin sayısı 241'dir. Yanıt veren görüşmecilerin 117'si yapmış olduğu aktivitelerde ve/veya kendisine ayırdığı zamanda artış olduğunu belirtmiştir. Ancak, katılımcıların 86'sının bu dönemde çocukların yapmış oldukları aktivitelerin ve/veya kendilerine ayırdıkları zamanın azaldığını belirtmişlerdir. Bu verilere 9-18 yaş grubu özelinde bakıldığında yaş ve cinsiyetin önemli bir fark yaratmadığı görülmüştür.

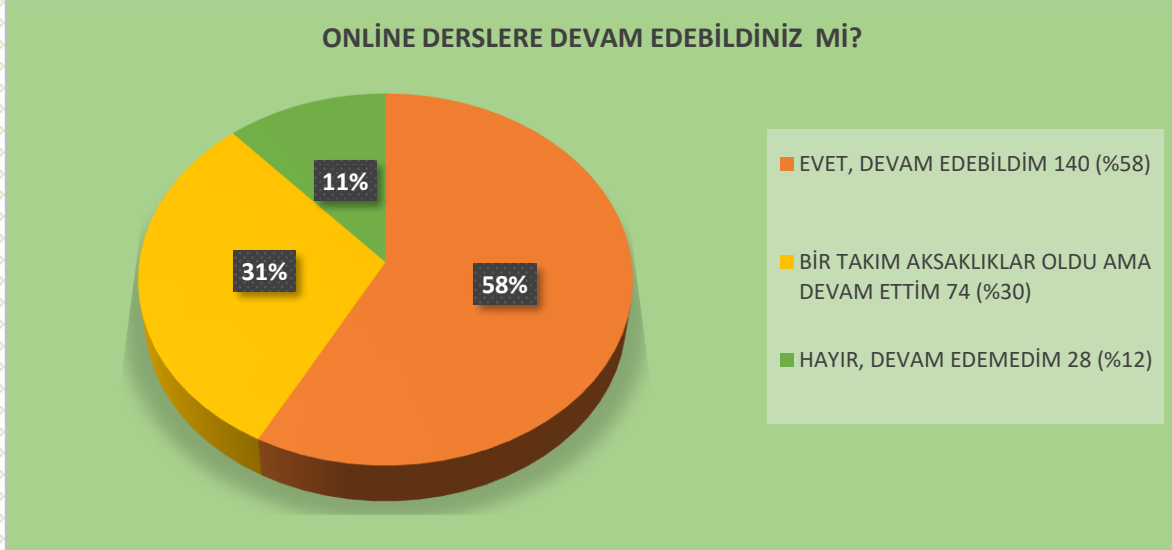
Pandemi döneminde çocukların sosyalleşme imkanlarından mahrum bir şekilde kapalı alanlarda kalmak zorunda kaldıkları düşünüldüğünde, 9-18 yaş grubu çocukların yapmış oldukları aktivitelerin ve/veya kendilerine ayırdıkları zamanın artmış olduğunu belirtmeleri olumlu bir durumdur.

Öte yandan azaldığını belirten cevaplar kriz dönemlerinde çocuklara yönelik desteklerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

8. OKULA DEVAM EDEBİLDİNİZ Mİ?

Bu soruya cevap veren görüşmecilerin sayısı 242'dir. Görüşmecilerin 140'ı online derslere devam edebildiklerini, 74'ü birtakım aksaklıklara rağmen devam edebildiklerini, 28'i de devam edemediklerini bildirmişlerdir.

9. AKSAKLIK OLDU İSE VEYA DEVAM EDEMEDİYSENİZ SEBEBİNİ AÇIKLAR MISINIZ?

Bu soruya yanıt veren görüşmecilerin sayısı 125'tir. Yanıt verenlerin yalnızca 26 tanesi online dersler esnasında bir aksaklık yaşamayıp derslere devam edebildiğini belirtmiştir. Katılımcıların 10 tanesi online dersler sırasında aksaklıkların olduğunu ama buna rağmen derslere bağlanmaya devam ettiklerini, 4 katılımcı da ilk zamanlarda yaşadıkları aksaklıkların ancak zamanla düzeldiğini ifade etmiştir. Yaşanılan aksaklıklar büyük oranda teknik ve sistemsel alanda yoğunlaşmaktadır. Çocuklar derslere bağlanma noktasında hem internetin hem de Eba sisteminin çökmesi nedeniyle sorunlar yaşamaktadır. Ailesinin evde olmadığı durumlarda derslerini yapamayan ve bu sebepten dolayı derslerinden geri kalan çocuklarda sonuçların içerisinde yer almaktadır. Bu yanıtlara bakarak birçok çocuğun derslere erişiminin ebeveynlerinin teknolojik aletleriyle olduğu ve her fırsatta bu aletlere ulaşma imkanlarının olmadığı sonucunu çıkarabiliriz. Teknik ve sistemsel sorunlardan sonra en büyük aksaklıklardan bir diğeri çocukların derslerden verim alamaması ve derslere uyum sağlayamayıp sıkılmasıdır. Aynı zamanda bu süreçte ebeveynlerin de online dersleri önemsemeyip çocuklara gerekli çalışma ortamını sunmaması çocukların derslerine devam etmesinde aksaklıklar yaşatmaktadır.

"Annem işte olduğu için tek başıma yapmakta zorlandım. Ama artık alıştım herkesin annesi evde benim annem işe gitmek zorunda." (Kız, 9 yaş)

"Evimin okul olmasını istemiyorum. Derse girdikten sonra bunalıyorum. O yüzden derslere girmiyorum." (Kız, 16 yaş)

"Devam etmiyorum. Online dersi iyi bulmuyorum, hocalar iyi anlatamıyor. Kendi araştırıp çalışmak daha cazip geliyor." (Kız, 16 yaş)

“Televizyonu evdekiler kullanıyor, internet yeteri kadar hızlı değil Eba’yı açamıyor.” (Kız, 15 yaş)

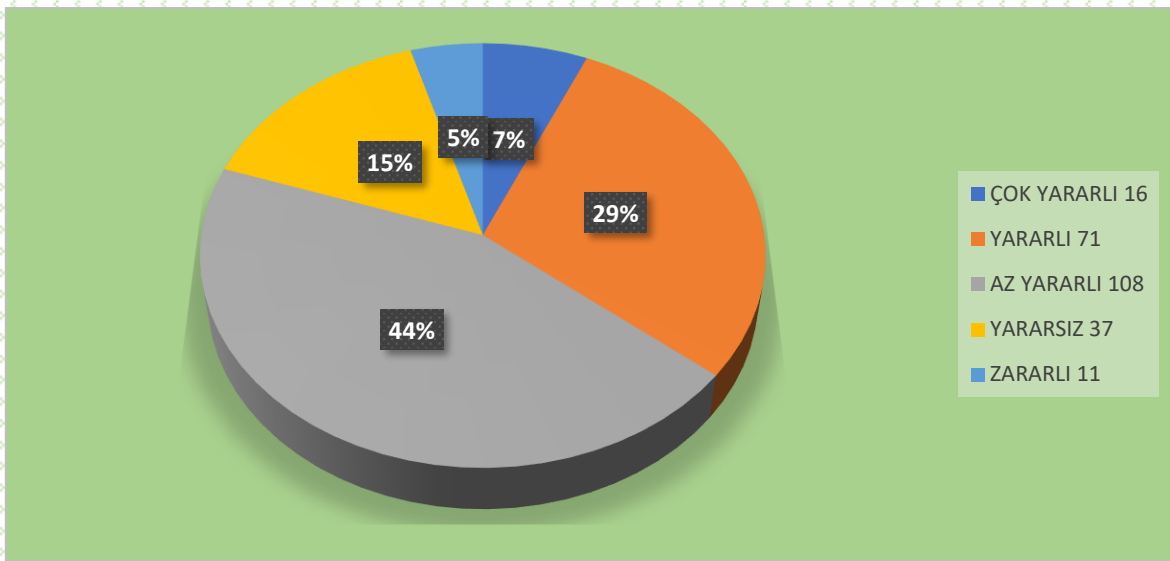
“Internet sıkıntısı oldu ve kameram mikrofonum yok.” (Oğlan, 12 yaş)

“Uyanamadım ve derslere giremedim.” (Oğlan, 16 yaş)

“hiçbir şey yapmak istemiyorum” (Kız, 17 yaş)

10. UZAKTAN EĞİTİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİZİ İLETEBİLİR MİSİNİZ?

Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 243’tür. Cevap veren katılımcıların 16’sı online eğitimi çok yararlı, 71’i yararlı, 108’i az yararlı, 37’si yararsız bulurken 11’i zararlı bulmuşlardır.

11. 10.SORUDA UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN SEBEBİNİ AÇIKLAR MISINIZ?

Bu soruya cevap verenlerin sayısı 212 kişidir. Online dersleri faydalı bulan ve bulmayan çocuklar bu soruda bunun nedenlerini bizlere açıklamıştır. İlk olarak online dersleri faydalı bulan çocukların açıklamalarına değinecek olursak bu cevapları birkaç başlık altında toparlayabiliriz:

- **Daha rahat olma, sınıf ortamının gürültüsünden uzaklaşma, Tekrar yapabilme ve dersleri istediği zaman izleyebilme**

“Kaynaklara ulaşım okul ve sınıf ortamına göre daha kolay. Ev, sınıftan daha konforlu. Öğretmen sınıf gürültüsüne ve diğer engellere takılmadan dersini anlatıp bitirebiliyor.” (Oğlan, 17 yaş)

“Sınıf ortamındaki gürültü yok ve tekrar izleme şansım var.” (Kız, 15 yaş)

“Dersleri dinleyip sonrasında tekrar edip soru çözünce konuyu çok iyi anlıyorum, sıkıntı olmuyor.” (Kız, 11 yaş)

"Kendime daha çok zaman ayırabiliyorum. Okula gidiş geliş zamanındaki gibi yorulmuyorum. Okul yemeklerinden de daha güzel evdeki yemekler. Daha çok kitap okuyabildim. Sınıftan ileride olduğum için bazı derslerde bu bana avantaj sağladı." (Oğlan, 12 yaş)

Online derslerin faydalı olmadığını düşünen çocukların cevaplarını ise aşağıda birkaç başlık şeklinde toparlayabiliriz:

- **Verim alamama, soru soramama, konsantrasyon ve motivasyon sorunları, okulu ve arkadaşları özleme, farklı öğretmene adaptasyon sorunu, bağlantı sorunları, sıkılma ve sosyal izolasyon, ekran bağımlılığı ve bunun getirdiği fiziksel rahatsızlıklar;**

"Televizyonda ki derste öğretmene sorular soramıyorum ve hızlı anlatıldığı için kaçırdığım noktalar oluyor." (Kız, 11 yaş)

"Okulumu özledim. Arkadaşlarını göremiyorum." (Kız, 9 yaş)

"Çünkü evde okula göre daha çabuk dikkatim dağılıyor ve bilgisayar/telefondan soru çözmek daha zor geliyor." (Kız, 12 yaş)

"Her şey online olmamalı. Çünkü bir öğrenci öğretmenin karşısında olmalı. İsteddiği soruları sorabilmeli." (Oğlan, 10 yaş)

"Bağlantı kurmada sorun yaşıyorum ve bu şekilde zevk vermiyor baskı altında hissediyorum. Kendi başıma daha iyi çalışıyorum." (Kız, 15 yaş)

"İlgi çekici değil ve dikkat dağınıklığı yaşıyorum." (Kız 14 yaş)

12. OKULA GİDEMİYOR/ YAŞITLARINLA ESKİSİ KADAR GÖRÜŞEMİYOR/ DIŞARIYA ÇIKAMIYOR OLMAKLA İLGİLİ OLUMLU YA DA OLUMSUZ DÜŞÜNCELERİNİZ NELER?

Bu soruya yanıt verenlerin sayısı 218 kişidir. Bu soruda olumlu ve olumsuz yanıtların yanı sıra yaşadıkları sürecin hem olumlu hem olumsuz yönlerini söyledikleri 16 cevap da (%7) yer almıştır. Yanıtların 41 (%19)'i olumlu yönler, 161(%74)'i olumsuz yönler için yorumlar içermektedir. Bu soruyu olumlu, olumsuz, olumlu ve olumsuz şeklinde 3 grup halinde incelemek mümkündür.

Olumlu yanıtların bazıları:

Olumlu düşünen çocukların çoğu aslında normal zamandaki yaşam tarzlarında çok büyük bir değişiklik olmadığını ifade etmiştir. Evin daha konforlu olması ve istedikleri zaman istedikleri şeyleri yapabiliyor olmaları olumlu diye belirttikleri başka yönlerden birisidir. Bazı çocuklar arkadaşlarıyla internet uygulamaları aracılığıyla görüşmeye devam ettiğini ve arkadaşlarıyla bu şekilde iletişim kurduklarını söylemiştir.

“Ben bu konuda kendimi şanslı görüyorum bu zorlu dönemde büyük şehirde değildik. Doğa ile iç içeyiz. Bahçe işleri ile uğraştık fide ektik. Bu benim ilk deneyimimdi.” (Oğlan, 13 yaş)

“Okula gitmediğim için mutluyum. Okulu çok sevmiyorum. Yorucu. Çok fazla ders var. Tenefüsler çok kısa. Koronada daha çok oyun oynadım. Evde ve evin arka bahçesinde. Bizim köyde çocuklar çıkabiliyor hep bisiklet sürdüm. Top oynadım.” (Oğlan, 9 yaş)

“Yalnızca aynı mekanda bulunamıyoruz ama telefon ve internetten düzenli olarak görüşebiliyoruz.” (Kız, 12 yaş)

“Benim için değişen bir şey yok.” (Kız, 12 yaş)

Olumsuz yanıtların bazıları:

Olumsuz yönler ağırlıklı olarak arkadaşlarını, okulu ve öğretmenlerini çok özlediklerini ifade ettikleri yanıtlardan oluşmaktadır. Evin artık çok sıkıcı gelmesi, yapacak bir şey bulamamak, dışarı çıkamamak çocukların birçoğunda hapsolme duygusuna sebep olmuş ve bu da ruhsal durumlarında negatif etkilere sebep olmuştur. “Huzursuzum”, “Kaygılı hissediyorum”, “Mutsuzum”, “Çok üzgün hissediyorum” gibi cevaplarda soruya gelen yanıtlar arasında çoğunluk bir grup olarak ortaya çıkmaktadır.

“Psikolojik anlamda daraldım.” (Oğlan, 18 yaş)

“Sorularımı sormakta zorluk çekmekle beraber yalnız hissediyorum ve biraz da aileyle olma sıkıntısı ve baskısı.” (Kız, 17 yaş)

“Arkadaşlarımı özlüyorum buna alışık değilim bu yüzden ilk baş tökezledim ve daha yeni yeni alışıyorum. Bu çok kötü oluyor.” (Kız, 12 yaş)

“Depresyonda hissediyorum, her şey anlamsız, sıkıldım. Dünya güvenli bir yer değil.” (Oğlan, 14 yaş)

“Geleceğe yönelik umutsuzluğumun artması.” (Kız, 14 yaş)

Olumlu ve olumsuz yanıtların bazıları:

Olumlu ve olumsuz sebepleri bir arada veren katılımcıların cevapları, aslında bu sürecin çok sıkıcı olduğu ancak virüsten korktuklarını ve evde kalmanın bu yüzden çok daha iyi olduğunu ifade etmeleri şeklinde yoğunlaşmaktadır. Bazı çocuklarsa arkadaşlarını çok özlediklerini ama okulu sevmedikleri için evde kalmanın onlar için daha iyi olduğunu ifade etmiştir.

“Kendimle alakalı farkındalığım, becerilerim arttı; insanlarla yeterli iletişim kuramadığım içinse motivasyon eksikliği yaşadım psikolojik olarak olumsuz etkilendim.” (Kız, 15 yaş)

“Ailemle daha çok beraber olmak olumlu, arkadaşlarımla olamamak olumsuz.” (Oğlan, 12 yaş)

“Okula gidememek beni üzmedi ama arkadaşlarımla ve dışarıyı özledim.” (Kız, 12 yaş)

“Sağlığımız için bu gerekli ve bu dönem ailem ile daha fazla zaman geçirdiğim için olumlu görüyorum. Olumsuz yönü ise sosyalleşmemek.” (Kız, 11 yaş)

“Evde bazen çok sıkılıyorum dışarı çıkmak istiyorum ama koronavirüsten çok korkuyorum.” (Oğlan, 13 yaş)

“İstedğim saatte yatıp kalkabiliyorum. istediğim kadar oyun oynayabiliyorum. okuldaki arkadaşlarımla bağımın koptuğunu hissediyorum.” (Kız, 16 yaş)

Ayrıca ek olarak, “Bunları yapamamak tabi ki olumsuz etkiler insanları. Ama beni olumsuz etkilemedi. Çünkü sınav öğrencisiyim. Bunlar olmasa da ben zaten zamanımı ders çalışarak geçirmek zorundaydım.” şeklinde yaşadığı süreci ifade eden 14 yaşında bir kız çocuğunun bu yanıtına bakacak olursak çocukların sınav dönemlerinin aslında onlar için sürekli bir karantina olduğu ve bu sınav koşullarının getirdiklerinden dolayı şu an ki mevcut durumun onlar için çok bir fark göstermediğini de görmüş oluyoruz. Sınav koşullarının da çocuklara benzer durumlar yaşattığını söyleyebiliriz.

13. SALGIN SÜRESİNDE DAHA GERGİN, ENDİŞELİ, ÖFKELİ OLDUĞUNUZ OLUYOR MU? EVET İSE DUYGU DURUMUNDA DEĞİŞİKLİĞİ AÇIKLAR MISINIZ?

Bu soruya 250 katılımcı cevap vermiştir. 64 katılımcı hayır cevabını vermiş, 186 katılımcı ise çoğunlukla gergin, endişeli ve öfkeli olduklarını söylemiştir. Duygu durumundaki değişikliğin açıklamaları ise çoğunlukla hastalık kaygısı taşıdıkları, aile bireylerinin ve yakınlarının hastalanmasından veya ölümünden korktukları ve dışarı çıkamadıkları için öfkeli davranışlarda bulduklarını söylemişlerdir.

Pandemi döneminin bir yasak dönemi olması ve aslında hastalığın endişesini taşıyan bireyler olarak evlerde kapalı kalınması bu sürecin zorlaştırıcı aşamalarından biri olmuştur. Katılımcı çocukların vermiş olduğu cevaplar bu durumu açıkça izah etmektedir.

“Hayır olmuyor. Bu tür süreçlerin insanlık için dönüm noktaları olduğunun farkında olarak büyük resme bakmaya ve kendimi geliştirerek evde kalmayı avantaja dönüştürmeye odaklanıyorum.” (Kız, 13 yaş)

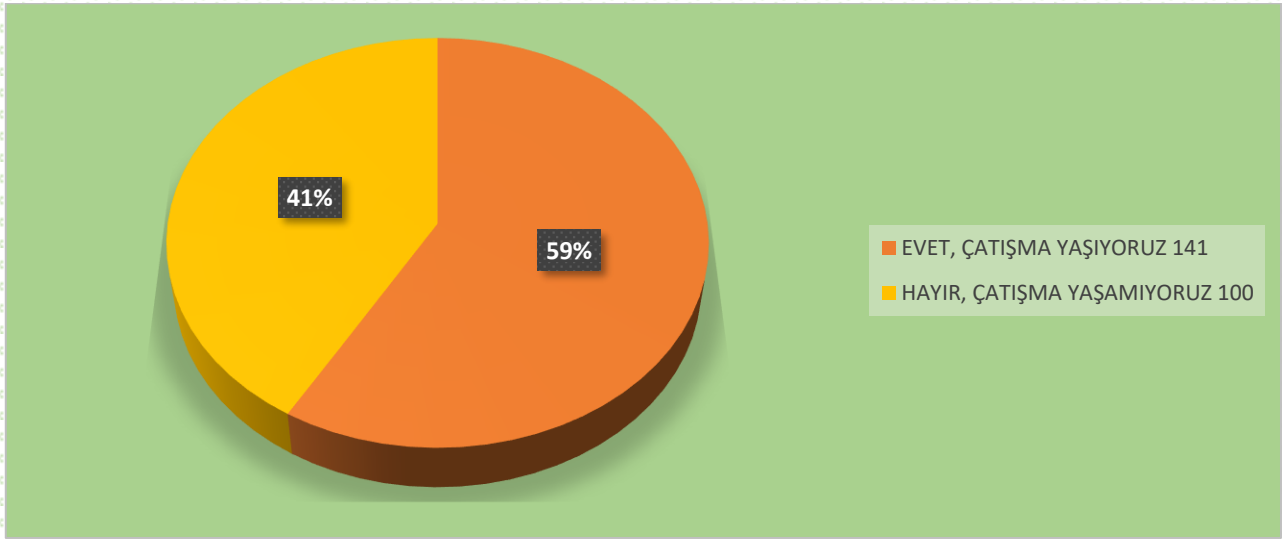
“Her gün kötü bir kabusu uyanıyorum duygusu bütün gücümü bitiriyor.” (Kız, 16 yaş)

“Evet Var çünkü herşey belirsiz Ve Herkes farklı şeyler anlatıyor ha bi de evde kapalı kalmak BERBAT BİR HİS!!” (Kız, 12 yaş)

“ geriliyorum biraz. arkadaşlarımla eskisi gibi rahat bir şekilde ilişki kuramayacakmışım gibi hissediyorum.” (Kız, 16 yaş)

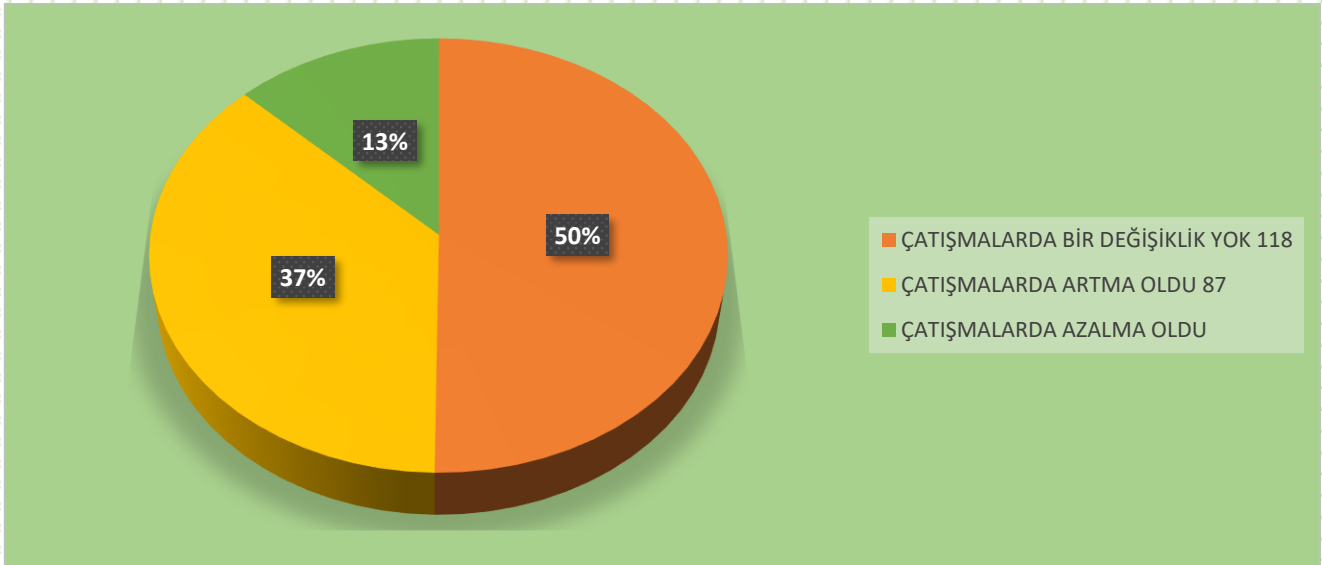
“Hiçbirşey yapamamak cezaevinde gibi hissettiriyor. Ama kendi iradem dışında olduğu için böyle hissediyorum. Aslında normal zamanlarda evde olmaktan çok zevk alırım.” (Kız, 15 yaş)

14. EBEVEYNLERİNLE ÇATIŞMA YAŞIYOR MUSUNUZ?

Bu soruya 241 çocuk katılımcı cevap vermiştir. Grafikte de görüleceği üzere çatışma yaşadığını beyan eden 141 katılımcı, çatışma yaşamadığını belirten 100 katılımcı mevcuttur. Pandemi koşullarının aile ilişkileri üzerinde çoğunlukla negatif etkisi olduğu sonucunu çıkarmaktayız.

15. BU SÜREÇTE EBEVEYNLERİNİZLE ÇATIŞMALARINIZDA DEĞİŞİKLİK OLDU MU?

Katılımcılara yönelttiğimiz bu soru 14. Soru ile bağlantılı olarak, rutinde yaşanan çatışmalara pandemi sürecinin etkisini anlamak amacı ile sorulmuştur. Soruya 235 katılımcı cevap vermiştir. Çoğunluk olarak 118 katılımcı çatışmalarda herhangi bir değişiklik yaşanmadığını, 87 katılımcı çatışmalarda artma olduğunu ve 30

katılımcı ise önceye göre azalma olduğunu belirtmiştir. Bu süreçte ebeveynleriyle çatışmada artış olduğunu belirten oğlan çocuklarının sayısı 40 iken, kız çocuklarının sayısı 47'dir.

Bunun yanı sıra, çok fazla fark olmamasına rağmen, bu süreçte ebeveynleriyle çatışmalarında artış olduğunu belirten çocuklar arasında 15-18 yaş grubundakilerin kız çocukları ağırlıklı olması pandemi döneminde bu yaş grubundaki kız çocuklarının daha kırılabilir bir duruma geldiğini göstermesi açısından önemlidir.

16. SİZCE EBEVEYNLERİNİZİN VE EV HALKININ BİRBİRLERİYLE OLAN İLİŞKİLERİNDE BU DÖNEMDE DEĞİŞİKLİKLER OLDU MU?

Bu soruya yanıt veren katılımcıların sayısı 194'tür. Katılımcıların 78(%40)'i bu dönemde ebeveynlerin ve ev halkının birbirleriyle ilişkilerinde bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Bu dönemde ilişkilerde değişiklik olduğunu belirtenlerin cevaplarını yaş ve cinsiyet anlamlı bir fark yaratmaksızın iki grupta toplamak mümkündür:

a. Olumlu değişiklikler:

Verilen cevaplar çalışan ebeveynlerin çocuklarının ebeveynlerle daha fazla zaman geçirmeye ihtiyaçları olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Olumlu cevap veren katılımcı sayısı 41'dir.

"Hepimiz evde olduğumuz için birbirimizle bol bol vakit geçirme imkanı bulduk. Her ne kadar süreçten dolayı endişeli olsak da bunu çok düşünmemeye çalışarak burada olmanın keyfini çıkarmaya çalıştık." (Kız, 14 yaş)

"En azından hep birlikte ailece her öğün yemeğini beraber yememiz daha çok sohbet etme fırsatı bulduk" (Oğlan, 17 yaş)

"Daha bağlı olduk birbirimize." (Kız, 12 yaş)

"Birbirimize daha çok yardım ediyoruz babam yemek yapıyor :)" (Oğlan, 9 yaş)

"Daha birbirimizi anladık ve keşfettik." (Oğlan, 11 yaş)

b. Olumsuz değişiklikler:

Ebeveynlerin ve ev halkının birbiriyle olan ilişkilerinde olumsuz yönde değişiklik olduğunu belirtenler ise çoğunlukla gerginlik, tahammülsüzlük, çatışma, kavga, sinirli, gergin gibi ev içi şiddetin arttığını gösteren ifadeler kullanmışlardır. Bunun yanı sıra, ev içi şiddet kadar yoğun bir şekilde vurgulanmasa da ailelerin evde olduğu için çocukların kendilerine daha fazla müdahale ettiğini belirten ve bundan rahatsız olan görüşmeciler de bulunmaktadır. Olumsuz cevap veren katılımcı sayısı 75'tir.

"Evet çok sık tartışmaya başladılar ve bu da beni olumsuz etkiliyor dünya yanabilir umurumda değil." (Oğlan, 14 yaş)

"Herkes gergin olduğundan öfke patlamaları yaşanıyor" (Kız, 14 yaş)

"Herkes farklı odalarda yaşamaya ve birbiri ile az iletişim kurmaya çalışıyor ki kavga çıkmazın." (Kız, 16 yaş)

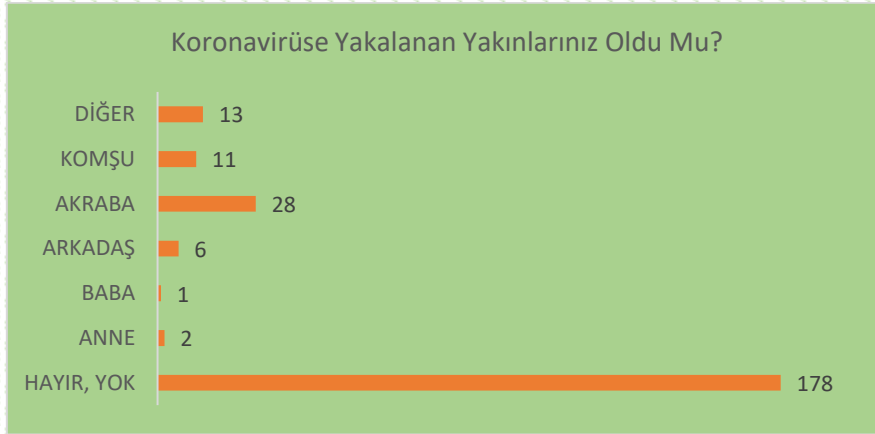
"Hem çok yakınlaştık ama annem öğretmenim gibi de oldu bu beni bunalttı." (Oğlan, 11 yaş)

"Normalden daha çok vakit geçirdik. Bu durumdan hoşnut değilim. Ebeveynlerim Home-ofis olarak çalışıyor oradaki sınırları bana yansıyor. Tutarsız davranıyorlar." (Kız, 13 yaş)

"Annemle babam kavga ediyor babam annemi bıçakla annem babamı dedemden kalma Kıbrıs hareketından kalma tüfekle tehdit ediyor." (Oğlan, 14 yaş)

"Hep birlikte uzun süre geçirdiğimiz için daha çok bize müdahale ediyorlar. uyanma ve güne başlama saatlerimiz farklıydı." (Oğlan, 12 yaş)

17. KORONA VİRÜSÜNE YAKALANAN BİR TANIDIĞINIZ VAR MI? VAR İSE YAKINLIĞI NEDİR?

Bu soru, katılımcı çocukların yakınında hastalığı geçiren yakınlarının var olmasının çocukların rutinlerinde, duygu durum değişikliklerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığını değerlendirebilmek amacıyla sorulmuştur. 239 katılımcı cevap vermiştir ve 178 katılımcı hayır cevabını vermiştir. Çocuğun yaşam alanının içerisinde ve birebir etki edebilecek kişiler olarak anne-baba hastalığa yakalanmış olan 3 katılımcı bulunmaktadır. 6 çocuk katılımcı arkadaş, 28 katılımcı akraba, 11 katılımcı komşu ve 13 katılımcı uzaktan tanıdıkları dahil ettiğimiz diğer cevabını vermiştir.

18. KORONAVİRÜSE YAKALANAN TANIDIKLARINIZIN MESLEKLERİ?

Bu soruya 55 katılımcı cevap vermiştir. Korona virüse yakalanan tanıdıkların en çok sayıda meslek grubu 12 kişi ile işçilerdir. Devamında doktor, hemşire ve diğer sağlık görevlileri olmak üzere 8 kişi ile sağlık çalışanlarıdır. 7 kişi ev emekçisi kadınlar, 4 emekli, 4 serbest meslek çalışanı, 3 mühendis, 3 memur, 2 muhasebeci, 1'er kişi ile de öğrenci, şoför, ekonomist, fırıncı, terzi, müzisyen, aşçı cevapları verilmiştir. 4 katılımcı yakınlarının mesleğini bilmediklerini ve 1 katılımcı tanıdığı kişinin mesleğini belirtmeden virüsü Umre ziyareti sırasında kapıldığını belirtmiştir.

19. BU SÜREÇTE KENDİ SAĞLIĞINIZ, EBEVEYNLERİNİZİN SAĞLIĞI VE YAKINLARINIZIN SAĞLIĞI KONUSUNDA KAYGI DUYUYOR MUSUNUZ?

Çocuklara kendi sağlıkları, ebeveynlerinin sağlıkları ve yakınlarının sağlıkları hakkındaki kaygı durumları sorulduğunda verilen cevapları aşağıdaki gibidir.

Kendi Sağlığın;

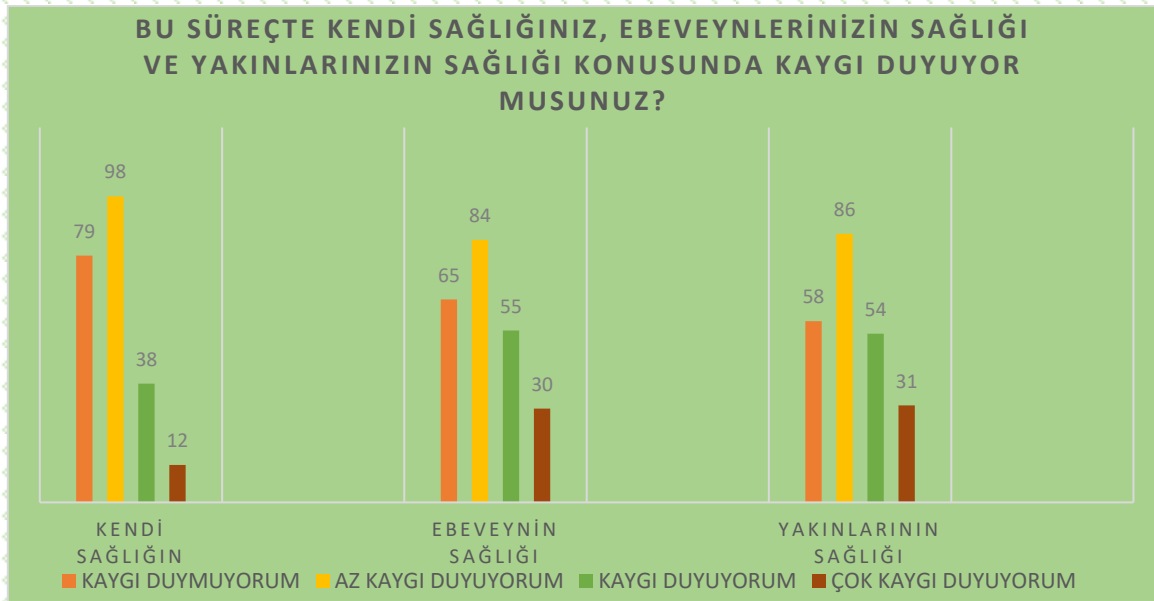
Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 227'dir. 79 çocuk kendi sağlığı hakkında kaygı duymuyorken 98 çocuk az kaygı duyuyor, 38 çocuk kaygı duyuyor ve 12 çocuk çok kaygı duyuyor.

Ebeveynin Sağlığın;

Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 234'tür. 65 çocuk ebeveyninin sağlığı hakkında kaygı duymuyorken 84 çocuk az kaygı duyuyor, 55 çocuk kaygı duyuyor ve 30 çocuk çok kaygı duyuyor.

Yakınlarının Sağlığın;

Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 219'dur. 58 çocuk yakınlarının sağlığı hakkında kaygı duymuyorken 86 çocuk az kaygı duyuyor, 54 çocuk kaygı duyuyor ve 21 çocuk çok kaygı duyuyor.

20. SENİ EN ÇOK ZORLAYAN ŞEY?

Bu soruya cevap verenler katılımcıların sayısı 226'dır. 18 yaş atlı çocukların sokağa çıkma yasakları döneminde kendilerini "en çok zorlayan şey" sorusuna verdikleri cevaplara göre aşağıdaki gibi kategorize etmek mümkündür:

- **Sosyalleşme ve özgürlüğün kısıtlanmasına ilişkin zorluklar**
Evde oturmak/dışarı çıkamamak, arkadaşlarımı görememek, parka gidememek, enerjimi atamamak, yalnızlık duygusu, sosyallığın olmaması/can sıkıntısı, özgürlük kısıtlılığı

Verilen 226 cevabı başlıklara böldüğümüzde çocukların en fazla zorlandığı şeylerin bu başlık altında toplandığı görülmektedir. 137 katılımcı bu konularda şikayetlerini dile getirmektedirler.

Aile bireyleri ile uzun ve sonu olmayan bir sürede bir arada kalan çocuklar akran desteğini her zamanki süreçten daha fazla ihtiyaç duyduklarını hissetmektedirler. Bu ihtiyacın kız çocuklarında daha yoğun olması dikkat çekmektedir.

“Her şey her şeyim altüst oldu, arkadaşlarımla bağım koptu, bundan sonra nasıl olacak” (Oğlan, 14 yaş)

“Ev hapsi” (Kız, 9 yaş)

“Evde olup değişik şeyler yapmamak” (Kız, 12 yaş)

“Dışarıya çıkıp sadece nefes almak yürüyebilmek isterdim. Yürüyüş yapmayı çok severim” (Kız, 12 yaş)

“Arkadaşlarımı görememek. 71 gündür onları göremiyorum ve gerçekten seslerini unuttum.” (Kız, 12 yaş)

“Can sıkıntısı sıkıldım artık bunaldım bıktım anca evdeyiz.” (Kız, 16 yaş)

- **Eğitim hakkına erişim & eğitim hayatına ilişkin zorluklar**
Okul/Ders çalışmak

50 katılımcı okul ve ders çalışma durumlarının kendilerini en çok zorlayan ikinci şey olduğunu belirtmektedirler.

“Eba” (Oğlan, 13 yaş)

“Devletin okul ve sınav tarihleriyle ilgili sağlıksız ve güvenilmez açıklamaları.” (Oğlan, 17 yaş)

“Okulun açılıp açılmayacağı konusundaki belirsizlik” (Kız, 16 yaş)

“Online dersler” (Kız, 13 yaş)

- **Aile üyeleriyle artan/azalan temasa ilişkin zorluklar**
Artan temastan kaynaklı zorluklar

10 katılımcı ev üyelerine eskiye oranla daha fazla temas durumunun kendilerini en çok zorlayan şey olduğunu belirtmektedirler.

Pandemi sonrası evden çalışan sayısı annelerde yarı yarıya oran gösterirken babalarda 3’te 1’lik bir oran bulunmaktadır. Burada ebeveynlerin çoğunlukla evden çalışmaya geçtiği gözüküyor. Çocukların daha önceden aşına olmadıkları bu ortamda kalma zorunluluklarının olması evde kendilerini rahat hissetmelerini zorlamakta ve ev dışı aktivitelerde arkadaşları ile zaman geçirme isteği doğurmaktadır.

“Babam” (Oğlan, 16 yaşı), (Oğlan, 14 yaşı)

“Ablam” (Oğlan, 15 yaşı)

*“Herkes evde televizyon bile izleyemiyorum babam salonda annem mutfakta çalışıyor”
(Kız 12 yaşı)*

“Babamin ps oyun oynamama karismasi” (Oğlan, 11 yaşı)

“Evdekilerle yaşamak. Okula gidememek” (Kız, 15 yaşı)

“Sürekli ailemle çatışmak” (Kız, 15 yaşı)

- **Azalan temastan kaynaklı zorluklar**

21 katılımcı aile ve yakınlarına duyulan özlem ve kendi ve yakınları ile ilgili sağlık endişesi durumlarının kendilerini en çok zorlayan şey olduğunu belirtmektedirler. Bu konuda şikayetlerini dile getiren katılımcıların 11’i kız çocuğu olurken 9’u oğlan çocuğudur.

Ebeveynlerinin her ikisi veya biri sağlık çalışanı olan çocukların anne ve veya babalarının eve uzun süre gelememelerinin kendilerini en çok zorlayan durum olduğu görölmektedir. Ebeveynlerin her ikisi veya biri sağlık çalışanı olan çocukların %24,61’i anne ve babaları hakkındaki endişelerini dile getirmektedirler.

“Geniş aileyi görememek.” (Kız, 13 yaşı)

“Anne ve babamdan ayrı kalmak” (Kız, 10 yaşı) (Anne hemşire)

“Annemin gelmemesi korkusu” (Kız, 9 yaşı) (Anne hemşire)

“Anneme babama sarılamamak canlı okula gidememek” (Oğlan, 9 yaşı)

- **Zorlayan bir şey olmaması**

7 Oğlan çocuğunun sokağa çıkama döneminde kendilerini zorlayan herhangi bir durumun olmadığını belirttikeler.

3 oğlan çocuğu kendilerini en çok zorlayan durumu bilmediklerini belirttiler.

21. EN ÇOK NEYİ ÖZLEDİN?

Bu soruya cevap veren katılımcıların sayısı 233’tür. Bu soruya verilen cevapları aşağıdaki gibi kategorize etmek mümkündür:

- **Sosyalleşme ve özgürlüğün kısıtlılığına ilişkin özlem (dışarı çıkmak, spor/aktivite vb., arkadaşlarla vakit geçirmek, özgürlük başlıkları)**

144 katılımcı en çok yapmayı özledikleri durumun dışarı çıkmak olduğunu belirtmektedir.

"Dışarı çıkmayı, boş boş gezinmeyi ve okulu" (Kız, 11 yaş)

"İstediğim zamanda dışarıya çıkamamak" (Kız, 17 yaş)

"Arkadaşlarımla karşılıklı sohbet etmeyi özledim" (Oğlan, 12 yaş)

"Memleketimize gitmeyi orada bahçeli evimiz var doğasını temiz havasını özledim" (Oğlan, 12 yaş)

"Dışarıda özgürce, maskesiz bir şekilde gezmeyi özledim." (Kız, 13 yaş)

"Arkadaşlarım ile takılmayı elbette" (Kız, 12 yaş)

"arkadaşlarımla gezmeyi, kafede oturmayı" (Kız, 16 yaş)

- **Okula ilişkin özlem**

62 katılımcı en çok yapmayı özledikleri durumun okulları ve okulları ile alakalı durumların olduğunu belirtmektedir.

"Okulumu ve özel eğitimi özledim normal hayat istiyorum. burs sınavını kazanmak ve öğretmen olmak" (kız, 11 yaş)

"Okula gitmeyi" (Kız, 13 yaş)

- **Endişesiz bir hayata duyulan özlem**

10 katılımcı en çok yapmayı özledikleri durumun kendi ve yakınları hakkında sağlık endişesi duymadıkları hayat olduğunu belirtmektedir.

"Korku duymadan dışarıya çıkıp gezmeyi" (Kız, 12 yaş)

- **Diğer**

6 kız çocuğu sarılmayı özlediklerini bildirdiler.

3 oğlan çocuğu dışarıda yemek yemeyi özlediklerini bildirdiler.

5 görüşmeci 2 kız çocuğu ve 3 oğlan çocuğu AVM de gezmeyi özlediklerini bildirdiler.

3 kız çocuğu kedi sevmeyi özlediklerini bildirdiler.

"ESKİYE DAİR HER ŞEYİ" (Oğlan, 14 yaş)

"Hiçbirşey" (Oğlan, 13 yaş)

“Kalabalık bi alanda kahve içmeyi” (Kız, 17 yaş)

“Babamın sakin kalması” (Oğlan, 16 yaş)

22.GELECEK PLANI YAPIYOR MUSUNUZ

Bu soruya 211 katılımcı cevap vermiştir. 48 çocuk geleceğe dair bir planının olmadığını, bunların birçoğu da (pandemi süreci başladığından beri) artık olmadığını belirtmiştir. Gelecek planı olmadığını belirten çocukların birçoğunun ebeveynlerinden en az birinin pandemi sürecinde işsiz kaldığını ve bazılarının da sürecin öncesinde de tek ebeveynin çalıştığı düşük gelirli aileler olduğunu görüyoruz.

31 çocuk pandemiden dolayı geleceği düşünemediğini, şu an sadece kendisinin ve ailesinin sağlıklı olmasını istediğini ve gelecek planları yapmak için pandeminin bitmesini beklediklerini belirttiler.

50 çocuk gelecek planlarının normal hayata dönmek, tekrar arkadaşlarıyla oynayabilmek, tatile gidebilmek ve sevdiklerini görebilmek olduğunu söylediler.

43 çocuk öğretmen, doktor, mimar, hemşire vb. meslekleri yapmak istedikleri cevaplarını verdiler.

Genellikle 13-18 yaş aralığındaki çocukların gelecek planlarını sınav stresleri gölgeyor. Bu yaş aralığındaki 37 çocuk tek hedeflerinin sınavı kazanıp iyi bir liseye/üniversiteye giderek eğitimlerine devam etmek olduğu cevaplarını vermişlerdir.

Astronot olacağım (Oğlan, 14 yaş)

Robot yapmak istiyorum ama bu gidişle olmayabilir. (Oğlan, 10 yaş)

Bu soruya hayal gücünü kullanarak cevap veren çocukların sayısı yalnızca 2'dir. Pandemi sürecinde 243 çocukla yapılan bu ankete sadece 2 çocuğun bu minvalde cevap vermesi 48 çocuğun gelecek hayalinin olmamasıyla ve 32 çocuğun cevap dahi vermemesiyle doğru orantılı gözükmektedir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre içinde buldukları sosyo-ekonomik durumlar ve pandemi sürecinin ağır etkileri çocukları hayal dünyalarından alıp tehlikeli bir umutsuzluğa sürüklemekte olduğunu görüyoruz.

23.PANDEMİ SONRASI NE YAPMAYI DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Bu soruya yanıt veren katılımcıların sayısı 225 kişidir. Verilen yanıtların geneline bakıldığında yapılmak istenen şeyler arkadaşlarla buluşmak, oyun oynamak, gezmek, dışarı çıkmak, okula gitmek, tatile gitmek gibi ana başlıklar etrafında toplanabilir. Detaylandırılmış cevaplardan bazıları ise; kayak yapmak, evde parti vermek, sadece yürümek, piknik yapmak, tiyatro ve sinemaya gitmek, kamp yapmak, alışveriş yapmak, yakınlarını görmek, spor yapmak, bütün stresinden arınmış bir şekilde dışarıda dolaşmak, havuza ve denize gitmek şeklinde ifade edilebilir. Çocukların bazıları ise okula geri dönebilmeyi istemiştir. Katılımcıların pandemi sürecinde sürekli evde kalmış olmaları ve bu sürecin zorluklarını yaşamaları gelecekte yapmayı tercih ettikleri şeyleri de oldukça yakından etkilemiş, isteyecekleri şeylerin çok temel konu başlıklarına indirgenmesine sebep olmuştur. Çocuklar bu sürece alışamamıştır ve eski düzenlerini aradıklarını verilen cevaplar ışığında görmemiz mümkündür.

Bazı çocuklar ise bu soruya bilmiyorum şeklinde cevap vermiştir. Koşulların yarattığı belirsizlik ve ümitsizlik hali hayal kurmanın dahi önüne geçmiş durumda olduğu sonucunu buradan çıkarabiliriz. Çocukların bazıları bu süreçte duygusal olarak yıpranmıştır ve verdikleri cevaplar hane içerisinde yaşanan sorunlara ışık tutmaktadır. Bu soruya gelen yanıtların birkaçı aşağıdaki şekildedir:

“Aslında planlarım vardı çalışıp biraz para biriktirip bazı sağlık sıkıntılarım vardı onları gidecektim. Pandemi sona erdiğinde bu konuda adım atmaya düşünüyorum.” (Oğlan, 14 yaş)

“Sınavım da bitmiş olacağı için bol bol evimde film izleyip kitap okumak istiyorum. Ailemle birlikte Ankara'ya anneannelerimin yanına gidip sevdiğilerimle zaman geçirmek ve sınav yorgunluğumu ve stresimi atmak istiyorum. Ama her şeyden öncesi bu korona virüsünün tamamen yok olmasını istiyorum.” (Kız, 14 yaş)

“Yaz tatilinde havuza, denize gitmek, sinemaya gitmek, parka çıkmak” (Oğlan, 13 yaş)

“Güzel bir tatile ihtiyacım var. Oksijen, deniz, piknik, arkadaşlar ve en önemlisi güneş. Eminim vücudumun D vitaminine çok ihtiyacı var.” (Kız, 12 yaş)

“Normal hayata geri dönmek.” (Kız, 14 yaş)

“Özgürlüğüme kavuşmak istiyorum.” (Oğlan, 9 yaş)

“odamda oturmak” (Oğlan, 14 yaş)

“Babamdan uzaklaşmak” (Oğlan, 16 yaş)

“Dışarda yemek yemek.” (Oğlan, 15 yaş)

“Okula gitmek arkadaşlarımla görüşmek fuara gitmek havuza gitmek tüm sevdiğilerimi görmek.” (Kız, 11 yaş)

“Eski hayatıma dönsem yeter.” (Oğlan, 10 yaş)

SONUÇ

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de 04.04.2020 – 11.06.2020 tarihleri arasında Covid-19 salgını sebebi ile çocuklara uygulanan sokağa çıkma yasakları sürecinin çocuklar üzerindeki etkilerini anlamak ve salgının çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için öneriler sunmaktır. Bilindiği üzere, krizler ve/veya afetler öncelikli olarak toplumun kırılgan kesimlerini etkiler. Haklarının tam anlamıyla hayata geçirilmemesi ve bütünlüklü bir çocuk koruma sisteminin olmadığı Türkiye’de halihazırda kırılgan gruplar arasına dahil edebileceğimiz çocuklar, Covid-19 salgınıyla daha da kırılgan hale gelmişler ve bununla birlikte yaş ayrımcılığı sebebiyle de çeşitli zorluklarla baş etmek zorunda bırakılmışlardır. Bu bölüm 366 katılımcı ile çevrim içi olarak yürütülen ve çocukların salgın sebebiyle artan kırılganlıkları ile yaşadıkları zorlukları anlamayı hedefleyen bu çalışmanın sonuçlarına odaklanmaktadır.

Öncelikle, verilerin gösterdiği üzere, çalışmaya katılım ağırlıklı olarak İstanbul’dan olmuştur ve bu anlamda çalışmanın temsiliyetinin sınırlı olduğunu belirtmek gerekir. Cinsiyet dengesine bakıldığında ise kız ve erkek çocuklarının hemen hemen eşit temsil edildiğini söylemek mümkündür. Bunların dışında, bu çalışmada çevrimiçi araçlar kullanıldığı için, internete ve internet kullanılabilir araçlara sahip olan aileler ve onların çocuklarının temsiliyetinin daha ağırlıklı olduğunu altını çizmek gerekmektedir. Tüm bunlara ek olarak, anadili Türkçe olmayan çocuklar ve mülteci/sığınmacı çocukların bu süreçte yaşadıkları zorluklara, dil bariyeri sebebiyle bu çalışma kapsamında yer verilemediğini belirtmek önemlidir.

Bilindiği üzere, her çocuk biriciktir. Dolayısıyla, her bir çocuğun kendine özgü koşulları ve ihtiyaçları vardır. Devlet başta olmak üzere, bakım verenler, çocuklarla birlikte çalışanlar/onlara hizmet sunanlar bu farklı koşulları gözetmek ve ihtiyaçları karşılamakla yükümlüdürler. Ancak Covid-19 salgını yaş ayrımcılığı üzerinden tüm çocukları birbiriyle eşitlerken, kimi çocukların veya çocuk gruplarının kırılganlıklarının artmasına sebep olarak eşitsizlikleri de görünür kılmıştır. Covid-19 salgını ayrıca, çocukları çok çeşitli zorluklarla baş etmek zorunda bırakmıştır.

İlk olarak kırılganlıklarla ve bununla ilgili risklerle başlamak gerekirse, araştırma sonuçlarına göre bunları şu dört başlık altında toplamak mümkün görünmektedir:

- Ev içi şiddet
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yansımaları
- Eğitime erişim
- Yoksullaşma

Araştırma kapsamında çocukların verdiği bilgiler doğrultusunda, cinsiyet fark etmeksizin çocukların bir kısmının ev içinde artan şiddetten söz ettiğini görmek mümkündür. Ev içi şiddet sadece çocukların esenliğini tehdit etmesi sebebiyle değil, şiddet kendilerine yöneldiği durumlarda çocukların başvurabilecekleri mekanizmalardan uzak olmaları sebebiyle de risk faktörüdür. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, bu gibi kriz dönemlerinde ev içi işlerin ve bakım emeğinin kadınlar/kız çocuklarının görevi olduğu algısı toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yansımalarındandır. Bu anlamda, bu çalışma kapsamında görüşülen 9-18 yaş grubundaki

çocuklardan, bu dönemde uyku artışı olduğunu belirtenlerin ağırlıklı olarak kız çocukları olması dikkate değerdir ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yansımalarından bir kaçış olarak okunabilir. Bu araştırma verileri göstermektedir ki, katılan çocukların sadece %36'sı online eğitimi çok yararlı/yararlı bulmaktadır. Görüşülen çocukların çoğu, derslerden verim alamadığını, değişen öğretmenlerinin yerine gelen öğretmenlere alışamadığını, derslerin işlenip geçildiğini ve öğretmene soru sormadığı için derslerde kopukluk yaşadığını, işlenmeyen konuların gösterildiği ve bu sebepten dolayı devam edemediğini, bağlantı sorunları yaşadığını, konsantrasyon ve motivasyon sağlayamayıp bir ekran başında odaklanmanın oldukça güç olduğunu ve canının sıkıldığını belirtmiştir. Dolayısıyla, teknolojik imkanlar, internete erişim vb. sorunlar haricinde çocukların temel haklarından olan nitelikli eğitime erişimde de göz ardı edilemeyecek sorunlar mevcuttur ve bu durum eğitim alanı düşünüldüğünde gelecek için ciddi bir risk faktörü oluşturmaktadır. Son olarak, uluslararası hak örgütlerinin de dikkat çektiği üzere, Covid-19 salgınının ciddi bir ekonomik krizi, işsizliği ve bununla ilişkili olarak yoksullaşmayı beraberinde getireceği öngörülmüyor. Henüz pandeminin Türkiye'de yaygınlaştığı ilk aylarda yapılan bu çalışmada da kimi çocukların ebeveynlerinin pandeminin neredeyse başında işsiz kaldığı görülebiliyor. Ebeveynlerin istihdamda olmamaları sadece yukarıda söz edilen riskleri de beraberinde getirmekle kalmaz, aynı zamanda çocuk işçiliğinin de önünü açabileceği için çocukların daha da kırılgan hale gelmesine sebep olabilir.

İkinci olarak, çocukların yaşadıkları zorluklara bakmak gerekirse, araştırma sonuçlarına göre bunları şu başlık altında toplamak mümkün görünmektedir:

- Sosyalleşememe
- Kaygı artışı
- Bakım verenlerle çatışma

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre, çocukların en çok zorlandıkları alan sosyalleşememe üst başlığı altında özetleyebileceğimiz durumdur. Evde kalmaktan, ailesiyle zaman geçirmekten vb. pandeminin olumlu yönlerinden söz eden çocuklar olsa da, çocukların çoğunun pandemide en çok zorlandıkları nokta sorulduğunda verdikleri "dışarı çıkamamak", "arkadaşlarımı görememek", "parka gidememek", "spor yapamamak", "yürüyüş yapamamak", "enerjimi atamamak" vb. cevaplar çocukların sosyalleşmeye olan ihtiyaçlarını ve özgürlüklerinin kısıtlanmasının onlar üzerindeki olumsuz etkilerini göstermesi bakımından önemlidir. Çocukların yaşadıkları zorluklar noktasında ikinci önemli konu ise çocuklarda kaygının artmış olmasıdır. Çocukların verdikleri yanıtlara bakıldığında, çocukların kendi sağlıklarına kıyasla ağırlıklı olarak ebeveynlerinin ve sonrasında da yakınlarının sağlık durumlarından kaygı duyduklarını belirtmeleri önemlidir. Bu durum, ilerleyen dönemlerde özellikle daha küçük yaştaki çocukların psikolojik iyilik halleri için risk oluşturmakta ve bu sebeple çocuklara bu noktada destek vermenin önemini ortaya koymaktadır. Son olarak, ailesiyle artan temasın olumlu etkilerinden söz eden çocuklar olsa da, çalışmaya katılan çocukların %59'u ebeveynleri ile çatışma yaşadıklarını, %37'si ise çatışmalarda artış olduğunu belirtmiştir. Bazı ebeveynlerin evden çalışma düzenine geçmiş olması, çocukların aktarımlarından çocukların sadece özel alanlarının ve burada geçirebildikleri sürelerin kısıtlanmasına değil sürekli evde olan ebeveynlerin çocuklara müdahale alanlarını da genişlettiği için çocukların zorluk yaşamasına sebep olmuş görünmektedir.

ÖNERİLER

Yukarıda aktarılan araştırma sonuçlarının gösterdiği üzere, Covid-19 salgını çocukları sadece kimi zorluklarla baş etmek zorunda bırakmamakta, aynı zamanda uzun dönemli etkileri olabilecek pek çok riski de beraberinde getirme potansiyeli taşımaktadır. Ayrıca, yine bu dönemde çocukların BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'deki kimi haklarından da mahrum bırakıldıklarının altını çizmek gerekmektedir. Bu çerçeveden hareketle, bu araştırma sonuçlarından yola çıkarak BM ÇHS'ndeki haklar bağlamında şu öneriler getirilebilir:

1. Çocuklara yönelik alınan sokağa çıkma kısıtlaması kararı, BM ÇHS 31. Maddede vurgulanan çocukların dinlenme, oyun oynama, boş zaman değerlendirme ve yaşına uygun etkinliklerde bulunma hakkının gerçekleşmesinin önünde engel oluşturmaktadır. Bu sebeple, gerekli hijyen tedbirleri ve diğer önlemler alınarak çocuklara yönelik sokağa çıkma kısıtlamasının kaldırılması gerekmektedir.
2. BM ÇHS 27. Maddesi gereğince, Taraf Devletler her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler. Ancak görüldüğü üzere, sivil toplum örgütlerinin çalışmaları haricinde çocukların desteklenmesine yönelik adımlar genellikle Covid-19 hastalığına ilişkin bilgilendirmelerle sınırlıdır ve bu sebeple çocukların bu haklarını gerçekleştirmelerinin önünde engeller vardır. Araştırma sonuçları göstermektedir ki, çocuklar ebeveynlerle çatışmadan kaygı düzeyinin artışına, sosyalleşemeden aile içi şiddete kadar pek çok sorunla baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu gibi olumsuz deneyimlerin yaşam boyu çocukların esenliğini etkilememesi için çocuk dostu, destekleyici hizmetlerin sunulması gerekmektedir.
3. Araştırma sonuçlarının açıkça gösterdiği üzere, çocuklar BM ÇHS 28 ve 29. Maddelerde tanınan nitelikli eğitim hakkının gerçekleşmesinde de sorunlar yaşamaktadırlar. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve eğitime erişimdeki eşitsizliklerin giderilmesi haricinde, Taraf Devletler eğitimin niteliğinden de sorumludurlar. Bu sebeple, sadece hiçbir çocuğun uzaktan eğitim imkanından mahrum kalmamasına yönelik çalışma yapmak değil aynı zamanda eğitimin niteliğinin artırılması için altyapı çalışmaları ve eğitim verenlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi de gerekmektedir.

@ihd_cocuk

ihd_cocuk

iHD İstanbul Çocuk Hakları Komisyonu

ihdcocuk@gmail.com

www.ihd.org.tr

Katip Mustafa Çelebi, Çukurlu
Çeşme Sokak 2/1 34433
Beyoğlu/İstanbul